

@up

Περιοδική Έκδοση
Πανεπιστημίου Πατρών

3η περίοδος
τεύχος 20
Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2024

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

@UP: ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ-ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ

Κατερίνα Κωστίου - Γιάννης Παπαθεοδώρου (Τμήμα Φιλολογίας)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πάνος Αλεξόπουλος (Τμήμα Ιατρικής)

Μαρία Αργυροπούλου (Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού)

Σταύρος Καλαϊτζίδης (Τμήμα Γεωλογίας)

Χρυσή Καραπαναγιώτη (Τμήμα Χημείας-Σχολή Θετικών Επιστημών)

Βασίλης Μανουσάκης (Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών)

Κυριάκος Σγάρμπας (Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών)

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Φιλίω Βογιαντζή (Μονάδα Οικονομικής & Διοικητικής Υποστήριξης Ε.Λ.Κ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών)

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

PENCILCASE

ΜΟΝΙΜΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Κώστας Βασιλόπουλος (Απόφοιτος, Τμήμα Φυσικής)

Βασιλική Γεραντώνη (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

Χαρά Λαγού (Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

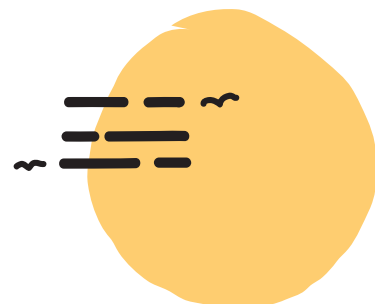
Γεωργία Λαλιώτη (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

Αγγελική Ματράκα (Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

Δημήτρης Μπαλτάς (Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

Ματίνα Παρασκευά (Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

Βενετία Σχοινά (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών)

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ

Αθανάσιος Αργυρίου, Μαρία Αργυροπούλου, Ευάγγελος Βενιζέλος, Βασιλική Γεραντώνη, Βασιλική Δελλή, Βέρα-Λυδία Δημητρακοπούλου, Δήμητρα Δημητρακοπούλου, Θεοδώρα Καραϊσκου, Δημήτριος Κολιόπουλος, Κατερίνα Κωστίου, Χαρά Λαγού, Γεωργία Λαλιώτη, Αγγελική Ματράκα, Καλλιόπη Μέλη, Όλγα Μοίραλη, Χρήστος Μπούρας, Ελπινίκη Παππά, Χρυσουγή Παπαγιάννη, Γιάννης Παπαθεοδώρου, Κώστας Ραβάνης, Σπυρίδων Σιούτας, Σοφία Τσανάκα, Νίκη Σισσαμπέρη

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Συντάκτες της ύλης

Upatras Photo Gallery

Pexels.com / Unsplash.com / rawpixel.com

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

newsletter@upatras.gr

Ενυπόγραφα άρθρα και συνεντεύξεις δεσμεύουν μόνον τους συντάκτες τους. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση οποιουδήποτε μέρους της ύλης του @Up, αρκεί να είναι ακριβής και να αναφέρεται η πηγή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

EDITORIAL

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΤΕΙΟΙ (4)

ΓΕΦΥΡΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΟΙΠΟΡΙΕΣ — ΠΡΥΤΑΝΗΣ κ. ΧΡ. ΜΠΟΥΡΑΣ (6)

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ — ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ (7)

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

ΑΝΑΝΕΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ — ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΛΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΕΛΗ, ΕΛΠΙΝΙΚΗ ΠΑΠΠΑ, ΝΙΚΗ ΣΙΣΣΑΜΠΕΡΗ (11)

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ — ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ (14)

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ ΣΤΟ KICK OFF MEETING ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ EMPOWERAI: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΣΟΦΙΑ (ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ) — ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΣΙΟΥΤΑΣ (16)

ΤΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ. ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ — ΧΡΥΣΑΥΓΗ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ & ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΔΕΛΛΗ (17)

ΥΠ-ΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ — ΜΑΡΙΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ (19)

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ (ΠΡΟ)ΤΑΣΕΙΣ

ΠΑΤΡΑ ΓΚΝΤΑΝΣΚ ΠΑΡΙΣΙ — ΒΕΡΑ-ΔΥΔΙΑ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ & ΟΛΓΑ ΜΟΙΡΑΛΗ (21)

ALUMNI

ΔΗΜΗΤΡΑ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: Η ΤΕΤΡΑΕΤΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ Η ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΠΑΓΟΒΟΥΝΟΥ... — ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΤΡΑΚΑ (23)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΕΣ-ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

ΒΙΒΛΙΟ

ΝΕΟΚΛΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΙΣΜΟΣ. ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΥΘΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ (2021) — ΚΩΣΤΑΣ ΡΑΒΑΝΗΣ (25)

ΠΩΣ Η ΗΑΝ ΚΑΝΓ ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΕΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΡΕΑΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ — ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΓΕΡΑΝΤΩΝΗ (27)

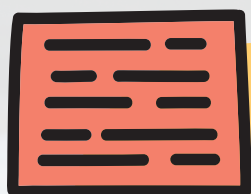
ΖΟΖΕ ΣΑΡΑΜΑΓΚΟΥ, ΠΕΡΙ ΤΥΦΛΟΤΗΤΟΣ: ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΝΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ — ΣΟΦΙΑ ΤΣΑΝΑΚΑ (29)

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΑΝΟΡΑ: ΜΙΑ «ΣΤΑΧΤΟΠΟΥΤΑ» ΧΩΡΙΣ HAPPY END — ΧΑΡΑ ΛΑΓΟΥ (31)

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

ΣΥΓΚΑΤΟΙΚΗΣΗ (32)

Editorial

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΤΕΙΟΙ

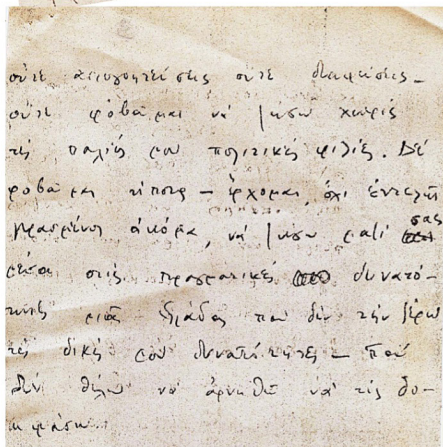
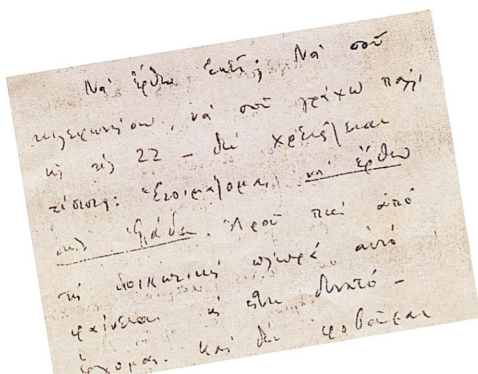
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΣΤΙΟΥ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Πενήντα χρόνια από την Τρίτη Ελληνική Δημοκρατία και εξήντα χρόνια από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Πατρών είναι καλό να σκεφτούμε πως οι επέτειοι δεν μας συνδέουν μόνο με τη θεσμική μνήμη αλλά εκβάλλουν, ενδεχομένως απρόβλεπτα, στο παρόν. Σκεφτήκαμε πως το σημείο τομής των δύο επετείων μπορεί να είναι το ίδιο το αρχείο του Πανεπιστημίου Πατρών και η ιστορική ανασυγκρότηση μιας μάλλον ξεχασμένης ιστορίας. Αναφερόμαστε στην πρόταση που έγινε τότε στον πρώην εκπατρισμένο λογοτέχνη και διανοούμενο Δημήτρη Χατζή να διδάξει Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Πολυτεχνείο του Πανεπιστημίου Πατρών (1975). Σώζονται –και πρόκειται άμεσα να εκδοθούν– πολλά τεκμήρια για τη θερμή υποδοχή του Χατζή στην πόλη της Πάτρας και στο αμφιθέατρο, για τη διοικητική εμπλοκή της σύμβασής του (καθώς, λόγω της συμμετοχής του στον εμφύλιο, του είχε αφαιρεθεί η ιθαγένεια), για την τελική απόλυσή του, κατά το πρώτο εξάμηνο του 1976, για τις αντιδράσεις και τις πορείες των φοιτητών. «Ετοιμάζομαι να έρθω στην Ελλάδα», έγραφε ο Δημ. Χατζής στη Λεία Χατζοπούλου-Καραβία, σε επιστολή του από τη Βουδαπέστη (14.8.1974), «Και δεν φοβάμαι ούτε απογοητεύσεις ούτε διαψεύσεις –ούτε φοβάμαι να ζήσω χωρίς τις παλιές μου πολιτικές φιλίες. Δεν φοβάμαι τίποτα –έρχομαι, όχι εντελώς γερασμένος ακόμα, να ζήσω μαζί σας, μέσα στις πραγματικές δυνατότητες μιας Ελλάδας που δεν την ξέρω, τις δικές μου δυνατότητες– που δεν θέλω να αρνηθώ να τις δοκιμάσω».

Απ' ό,τι φαίνεται, η διδασκαλία του Χατζή στην Πάτρα ήταν το πρώτο πεδίο της αναμέτρησης ανάμεσα σε αυτές τις διαφορετικές «δυνατότητες» που υπήρχαν στον ορίζοντα της μεταπολιτευτικής Ελλάδας. Κατά κάποιον τρόπο, μάλιστα, το «επεισόδιο» της σύντομης και ανολοκλήρωτης πανεπιστημιακής θητείας του Δημήτρη Χατζή είναι ίσως πολύ χαρακτηριστικό για την αντιφατική διαδικασία των δημοκρατικών μεταβάσεων, που εγκαινιάζει η Μεταπολίτευση. Παράλληλα, δηλαδή, με την αποχουντοποίηση παρατηρούμε την ανάδυση νέων ιδεών και νέων ευαισθησιών· κυρίως, νέων ακαδημαϊκών προσανατολισμών, που έφεραν πιο κοντά τις Θετικές με τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες. Δίγες δεκαετίες αργότερα, σε ένα πανεπιστήμιο με ισχυρή Πολυτεχνική και Ιατρική Σχολή, άρχισαν να ιδρύονται και να αναπτύσσονται τα Τμήματα που απαρτίζουν σήμερα τη Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών. Ίσως σε εκείνα τα πρώτα μαθήματα του Δημήτρη Χατζή θα πρέπει να αναζητήσουμε τη γενεαλογία αλλά και τον οραματισμό που γέννησε το σημερινό πανεπιστημιακό τοπίο της πόλης μας.

Ας σκεφτούμε όμως, παράλληλα, τι έλεγε ο Δημήτρης Χατζής σε εκείνα τα μαθήματα. Ο Χατζής θεωρούσε ότι το ζήτημα της ιδεολογικής ταυτότητας του νέου ελληνισμού δεν είχε ξεκαθαριστεί ακόμα, στην περίοδο της Μεταπολίτευσης, αφού «δεν έχουμε ξεπεράσει το πλέγμα των προκαταλήψεων, των προλήψεων και συγχύσεων που δημιουργήσαν στο μυαλό των μεγάλων στρωμάτων του λαού, από τη μια μεριά η επίσημη ιδεολογία της αιωνίας ελληνικότητας, η Ελλάς των Ελλήνων Χριστιανών, και από την άλλη ο τρυφερός λαϊκισμός μας». Εντοπίζει, έτσι, ο Χατζής, αρκετά πρώιμα, δύο από τα πιο κεντρικά σταθερά πολιτισμικά κατάλοιπα (τον εθνικισμό και τον λαϊκισμό), που έμελλαν να παίξουν κεντρικό ρόλο στις διανοητικές ροπές της Μεταπολίτευσης. Στο εναρκτήριο μάθημα του Δημήτρη Χατζή στο Πανεπιστήμιο Πατρών αποτυπώνονται, επίσης, οι αγωνίες για το μέλλον του τόπου αλλά και για μια κοινωνία δικαιοσύνης και δημοκρατίας.

«Το τρίτο στοιχείο είναι βέβαια η προοπτική της αυριανής μας ζωής —πώς θα ζήσουμε σ' αυτόν τον τόπο, πώς θα θέλαμε να τον κάνουμε για να ζήσουμε μέσα σ' αυτόν. Η προοπτική αυτή δεν μπορεί να είναι έξω από την πορεία και την κατεύθυνση όλης της Ευρώπης προς μία νέα κοινωνία —που να είναι η κοινωνία της κοινωνικής δικαιοσύνης και να είναι μαζί η κοινωνία της δημοκρατίας. Η διαμόρφωση μιας τέτοιας ιδεολογίας με καθολικό περιεχόμενο, δεν είναι βέβαια η υπόθεση ενός ανθρώπου μονάχα και δεν είναι υπόθεση διακηρύξεων. Είναι πάντοτε το συνολικό, το συλλογικό έργο των πολιτικών και των πνευματικών δυνάμεων της κάθε χώρας, μέσα από τους προσανατολισμούς που αυτές οι δυνάμεις όλο και πιο συνειδητά πρέπει να καθορίζουν και να σταθεροποιούν και να διαδίδουν».

Αποτελεί τιμή για την ιστορία του Πανεπιστημίου Πατρών το γεγονός ότι, με όλα τα προβλήματα και τις αντιφάσεις εκείνης της εποχής, το Πολυτεχνείο δεξιώθηκε, έστω και για λίγο, τον συγγραφέα και διανοούμενο Δημ. Χατζή. Τα λόγια αυτά που ακούστηκαν σε ένα από τα αμφιθέατρα του Πανεπιστημίου μας, τον Νοέμβριο του 1975, δεν είναι μόνο επίκαιρα αλλά εξακολουθούν να αποτελούν οδοδείκτες για τη σύγχρονη δημοκρατική παιδεία. Με αφορμή τον θάνατο του Δημ. Χατζή, ένας άλλος, πρόσφατα, επίτιμος διδάκτορας του Πανεπιστημίου μας, ο ποιητής Τίτος Πατρίκιος, έγραφε πως «τα μεταδικτατορικά του κείμενα για τα κοινωνικά και λογοτεχνικά πράγματα του τόπου περιέχουν μερικές από τις οξύτερες και διεισδυτικότερες κριτικές παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν τα τελευταία χρόνια». Είναι καιρός, λοιπόν, να διαβάσουμε και να μελετήσουμε τα κείμενά του, γιατί είναι μέρος του διανοητικού πλούτου της Μεταπολίτευσης αλλά και μέρος της ακαδημαϊκής κληρονομιάς του Πανεπιστημίου μας.

Επιστολή Δ. Χατζή προς
Α. Χατζοπούλου-Καραβία.
Βουδαπέστη, 14-8-1974.

Εξήντα χρόνια ευδόκιμης πορείας συμπληρώνονται από το έτος που ιδρύθηκε με το Ν.Δ. 4425 το Πανεπιστήμιο Πατρών υπό την εποπτεία του Κράτους, στο πλαίσιο του Προγράμματος Διοικητικής Ανάπτυξης της Χώρας. Το επιστημονικό πεδίο δράσης ήταν στην αρχή οι Θετικές Επιστήμες, οι Οικονομικές και οι Κοινωνικές Επιστήμες, η Τεχνολογία και η Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων. Στη συνέχεια, το φάσμα των επιστημών που καλλιεργεί διευρύνθηκε και, χάρη στην αριστεία των μελών

του και την εξωστρέφειά του, αποτελεί σήμερα ένα από τα πιο σημαντικά πανεπιστήμια της χώρας, με συνεχή ανοδική τάση στις διεθνείς κατατάξεις και με διεθνή αναγνώριση στον χώρο της έρευνας. Παράλληλα, το Πανεπιστήμιο Πατρών έγινε βασικό στοιχείο ταυτότητας της ευρύτερης περιοχής, στήνοντας γέφυρες επικοινωνίας με την πόλη και τους πολίτες της. Καλλιεργώντας συστηματικά τον εθελοντισμό, το πνεύμα αλληλεγγύης και τις δυνατότητες συνεργασίας έθεσε στόχο τη διαρκή αναβάθμιση και την πρόοδο. Η συνοδοιπορία του Πανεπιστημίου με φορείς της πόλης και της περιφέρειας, με στόχο το κοινό καλό και κυρίως την ευημερία και την εξέλιξη των νέων ανθρώπων, αποτελεί μια στέρεα βάση ανάπτυξης και πολιτισμού. Ιδίως στην εποχή μας, που όλα αλλάζουν με ιλιγγιώδη ταχύτητα και ο παγκόσμιος χάρτης μεταλλάσσεται πολλαπλώς, η προσήλωση στο κοινό μας όραμα της παραγωγής ουσιαστικών πόρων γνώσης, της αριστείας, της αξιοκρατίας και της αειφόρου ανάπτυξης είναι προϋπόθεση για ένα ανταγωνιστικό Πανεπιστήμιο. Η πολυπλοκότητα της κοινωνίας στον 21ο αιώνα και τα ποικίλα αδιέξοδά της απαιτούν τη συμμετοχή όλων μας με πίστη και αφοσίωση, με ομοθυμία και σεβασμό στους θεσμούς και προπάντων με ακράδαντη πίστη στον λόγο του Αδαμάντιου Κοραή ότι «Πολιτεία που δεν έχει σαν βάση της την Παιδεία είναι οικοδομή πάνω στην άμμο». Ας αγωνιστούμε όλοι μαζί, μέσα από συλλογικότητες αλλά και ο καθένας χωριστά, για το Πανεπιστήμιο Πατρών, ένα Δημόσιο Πανεπιστήμιο με σημαντικό εκτόπισμα στη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα, την έρευνα αιχμής και τον πολιτισμό.

1. Ομιλία στην κεντρική εκδήλωση για τα εξήντα χρόνια από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Πατρών (28/11/2024).

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ¹

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΠΘ, ΠΡΩΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Κύριε Πρύτανη,

σας ευχαριστώ θερμά για τη μεγάλη τιμή της πρόσκλησης να μετάσχω στους εορτασμούς για την επέτειο των 60 ετών από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Πατρών. Ενόσ μεγάλου δημοσίου πανεπιστημίου, κεντρικού και όχι περιφερειακού. Κεντρικού όχι μόνο λόγω του μεγέθους και της ιστορίας του, αλλά γιατί το ίδιο είναι αναγνωρισμένο και καταξιωμένο κέντρο εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων, εθνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς εμβέλειας.

Άγιο Πατρών, Άγιο Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου, κ. Γενικό Γραμματέα και εκπρόσωπε του Πρωθυπουργού και της Κυβέρνησης, κυρίες και κύριοι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι και αγαπητές και αγαπητοί φοιτήτριες και φοιτητές,

το Πανεπιστήμιο Πατρών ιδρύθηκε στις αρχές της «σκοτεινής δεκαετίας» 1964-1974 ως αναλαμπή, με εξαιρετικά φιλόδοξους και διορατικούς, για την εποχή εκείνη, καταστατικούς σκοπούς αναπτυξιακού χαρακτήρα. Αυτοί οι καταστατικοί σκοποί και η γενετική ταυτότητα του Πανεπιστημίου Πατρών συνδέονται άμεσα με την πρόκληση του Πανεπιστημίου του μέλλοντος που είναι το θέμα της σύντομης ομιλίας μου.

Πριν όμως από οποιαδήποτε ανάλυση για το Πανεπιστήμιο του μέλλοντος, πρέπει να προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο ερώτημα, τι είναι τώρα, εν έτει 2024, στην Ευρώπη το πανεπιστήμιο; Είναι ένας θεσμός και μάλιστα συνταγματικός; Αυτός που περιγράφει το άρθρο 16 του ελληνικού Συντάγματος; Είναι ένας κρατικός θεσμός, εκπαιδευτικός ανωτάτου επιπέδου; Ή μήπως αυτή η θεσμική περιγραφή έχει γίνει πολύ πιο πολύπλοκη στο επίπεδο της ενωσιακής και της διεθνούς έννομης τάξης;

Είναι μήπως το πανεπιστήμιο ο εμπειρογνώμων της ελληνικής πολιτείας; Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών επιτίθεται γιατί ιδρύθηκε προκειμένου να στελεχώσει το νέο ανεξάρτητο κράτος, αυτό εξακολουθεί να ισχύει; Ισχύει για ένα πανεπιστήμιο όπως αυτό που σήμερα γιορτάζει τα 60 χρόνια του; Ή μήπως το να μιλούμε για τον εθνικό ρόλο του πανεπιστημίου στη σημερινή εποχή είναι αναχρονισμός;

Είναι το πανεπιστήμιο η κιβωτός του γνωστικού αλλά και κοινωνικού κύρους ή αυτό έχει ανατραπεί μέσα από τη λειτουργία της αγοράς; Είναι ακόμη το πανεπιστήμιο ο βασικός μηχανισμός στελέχωσης του κράτους με στελέχη υψηλού επιπέδου μόνιμα ή και καλούμενα για την κάλυψη εκτάκτων αναγκών μέσα από διάφορες αποστολές ή διάφορες επιτροπές που πολύ συχνά ζητούν τη βοήθεια πανεπιστημιακών δασκάλων και ερευνητών;

Είναι μήπως αυτό που λέμε περισσότερο λογοτεχνικά, το πανεπιστήμιο, η ακαδημαϊκή του κοινότητα; Αληθεύει αυτό ή είναι μια νοσταλγία ή μια ανάμνηση του μεσαιωνικού ευρωπαϊκού πανεπιστημίου, ένας ρομαντισμός;

Ας γίνω λίγο πιο οξύς πολιτικά. Είναι το πανεπιστήμιο στην ηπειρωτική Ευρώπη σήμερα ένας ιδεολογικός μηχανισμός και μάλιστα ένας από τους λεγόμενους ιδεολογικούς μηχανισμούς του κράτους; Είναι ακόμα σήμερα το πανεπιστήμιο ένας μηχανισμός κοινωνικής κινητικότητας και ανέλιξης που επιτρέπει σε κάποιον να αλλάξει θέση στην κοινωνική διαστρωμάτωση μέσα σε μία γενιά, δηλαδή να ζήσει το ελληνικό όνειρο, αντίστοιχο του αμερικανικού ονείρου, όπως το έζησαν πολλοί απόφοιτοι των ελληνικών πανεπιστημίων και του Πανεπιστημίου Πατρών τις προηγούμενες δεκαετίες; Θα έλεγα ότι αυτό ίσχυε μέχρι τη Μεταπολίτευση, αλλά στη Μεταπολίτευση το Πανεπιστήμιο Πατρών είχε κλείσει δέκα χρόνια από την ίδρυσή του και οκτώ χρόνια από την έναρξη της λειτουργίας του. Όταν κάποιος δεν διαθέτει κατά κυριολεξία κεφάλαιο, χρηματικό κεφάλαιο, μπορεί ακόμα σήμερα να το υποκαταστήσει αυτό με ένα διανοητικό κεφάλαιο που του προσφέρει η πανεπιστημιακή εκπαίδευση;

1. Κεντρική ομιλία του Ευάγγελου Βενιζέλου στην επετειακή εκδήλωση του Πανεπιστημίου Πατρών για τα εξήντα χρόνια από την ίδρυσή του (28/11/2024).

Είναι μήπως πλέον σήμερα το πανεπιστήμιο μια μεγάλη επαγγελματική σχολή που συνδέεται με τα λεγόμενα επαγγελματικά δικαιώματα και την αγορά εργασίας και ως εκ τούτου πρέπει να στραφεί πρωτίστως στη διά βίου μάθηση, δηλαδή σε δραστηριότητες κατάρτισης, επιμόρφωσης και άρα να αλλάξει το κοινό στο οποίο απευθύνεται; Δεν είναι τυχαία η επέκταση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων, η οποία είναι σχεδόν καταιγιστική, για να μην πω πληθωριστική.

Είναι το λεγόμενο ερευνητικό πανεπιστήμιο –όπως είναι κατεξοχήν το Πανεπιστήμιο Πατρών καταστατικά ερευνητικό πανεπιστήμιο– ένα μεγάλο ερευνητικό κέντρο που συνεργάζεται με την αγορά; Παρέχει υπηρεσίες στην αγορά; Παιζει πράγματι καθοριστικό ρόλο σε αυτό που λέγεται έρευνα και ανάπτυξη, καινοτομία, αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου, ενίσχυση της εθνικής ανταγωνιστικότητας; Πρέπει να μετρήσουμε με πολύ μεγαλύτερη προσοχή και πολύ μεγαλύτερη αυστηρότητα τους δείκτες για να δώσουμε μια σοβαρή και τεκμηριωμένη απάντηση στο ερώτημα αυτό, που δεν είναι ρητορικό αλλά είναι προτρεπτικό, πολιτικά και κοινωνικά. Αναζητούμε τις κατατάξεις των πανεπιστημίων και χαϊρόμαστε με τη βελτίωση της θέσης των ελληνικών πανεπιστημίων, μεταξύ αυτών και του Πανεπιστημίου Πατρών, αλλά ένας μεγάλος συντελεστής στις παγκόσμιες αυτές κατατάξεις είναι το κριτήριο πόσα βραβεία Νόμπελ έχει το πανεπιστήμιο. Έχω αφηγηθεί πολλές φορές τη συνάντησή μου με τον Βόλφγκανγκ Σόιμπλε στο υπόγειο του ξενοδοχείου Monopol στο Βρότσλαβ της Πολωνίας το 2011, αλλά πρέπει να θυμίσω εδώ ότι το Βρότσλαβ, το παλιό γερμανικό Μπρέσλαου, είναι ένα πανεπιστήμιο το οποίο έχει να παρουσιάσει ιστορικά, διαχρονικά, 12 βραβεία Νόμπελ. Ως εκ τούτου προσέρχεται στις διεθνείς κατατάξεις με πλεονέκτημα εκ της αφετηρίας, σε σχέση με τα ελληνικά πανεπιστήμια. Ένας άλλος συντελεστής είναι, όπως ξέρετε καλύτερα από εμένα, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Στην Ελλάδα δεν αποδίδουμε, δυστυχώς, τη σημασία που πρέπει στην κατοχύρωση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή στη συνεργασία με την αγορά που τώρα ενισχύεται, είναι η αλήθεια, μέσα από τα λεγόμενα βιομηχανικά διδακτορικά, αλλά πάντως δεν είναι αυτό η κρατούσα αντίληψη για το τι σημαίνει διδακτορική και μεταδιδακτορική έρευνα.

Ας προσεγγίσω διαφορετικά το σημερινό πανεπιστήμιο. Είναι μια επιχείρηση το πανεπιστήμιο, όταν μιλάμε για τα μη κρατικά πανεπιστήμια ή έστω είναι μια μη κερδοσκοπική κοινωφελής δραστηριότητα του λεγόμενου τρίτου τομέα, η οποία προσδίδει αν μη τι άλλο κύρος ως ανταπόδοση στον δωρητή ή στον χορηγό; Ακούσαμε τον εκπρόσωπο της οικογενείας και του Ιδρύματος Μεντζελοπούλου, το οποίο δίνει ένα πολύ σοβαρό, συγκινητικό, θα έλεγα, παράδειγμα ευποίας προσανατολισμένης προς το πανεπιστήμιο, την έρευνα και την εκπαίδευση.

Είμαστε στο Ρίο, πολύ κοντά στο πανεπιστημιακό νοσοκομείο. Είναι το πανεπιστήμιο γενικά και ιδίως το πανεπιστήμιο που διαθέτει ιατρική σχολή –γιατί αυτό συνιστά έναν άλλο τύπο πανεπιστημίου, η ύπαρξη ιατρικής σχολής επικαθορίζει τη φυσιολογία και σε πολύ μεγάλο βαθμό τη διοίκηση των πανεπιστημίων– είναι λοιπόν το πανεπιστήμιο ένα κέντρο παροχής υπηρεσιών τρίτοβάθμιας νοσηλείας; Στο Στάνφορντ –όσοι θα έχετε δουλέψει, φοιτήσει ή επισκεφθεί το campus το ξέρετε– υπάρχουν κατοικίες προς εκμίσθωση ή προς αγορά από υπερήλικες, οι οποίοι θέλουν να ζήσουν μέσα στο campus για να έχουν πρόσβαση στις υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας που παρέχει το πανεπιστημιακό νοσοκομείο.

Πάνω από όλα αυτά, είναι πράγματι σήμερα το πανεπιστήμιο αυτό που ήταν καταστατικά μετά τη Μεταπολίτευση, ένας χώρος ελεύθερης διακίνησης ιδεών ή τίθενται περιορισμοί «πολιτικής ορθότητας» που περιορίζουν την ελευθερία του λόγου; Για να γίνω ακόμα πιο συγκεκριμένος, στην Ελλάδα η «πολιτική ορθότητα» είναι ακόμα σήμερα, 50 χρόνια μετά τη Μεταπολίτευση, η παλιά «πολιτική ορθότητα» της πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου, –η έντονα κομματικοποιημένη– ή έχει αρχίσει να επικρατεί μια άλλη «πολιτική ορθότητα», όπως αυτή που απασχολεί καταλυτικά τα αμερικανικά πανεπιστήμια και τώρα πλέον και αρκετά από τα ευρωπαϊκά, ακόμα και τα μεγάλα ελβετικά πανεπιστήμια;

Οι προκλήσεις που δέχεται, λοιπόν, το ευρωπαϊκό ηπειρωτικό πανεπιστήμιο είναι πολλές, πυκνές και μεγάλες. Αφορούν πρωτίστως το πανεπιστήμιο καθεαυτό ως οντότητα, δηλαδή την οργάνωση και λειτουργία του, τον τρόπο με τον οποίο παρέχει εκπαιδευτικές και ερευνητικές υπηρεσίες.

Καταρχάς, το πανεπιστήμιο που είναι δημόσιο, και συνεπώς συνδεδεμένο με το κράτος και την κρατική κυριαρχία, βλέπει να αμφισβητείται έντονα η κρατική κυριαρχία και το ίδιο το κρατικό φαινόμενο, στο οποίο ανάγεται το πανεπιστήμιο αυτό. Μια απλή όψη του φαινομένου αυτού είναι η απο-εδαφικοποίηση των υπηρεσιών τρίτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της κινητικότητας, της ελευθερίας εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών στον χώρο της ενιαίας αγοράς, αλλά και μέσω της δυνατότητας να παρέχονται ολοκληρωμένες διαδικτυακές υπηρεσίες και να λειτουργούν ολόκληρα πανεπιστήμια που χορηγούν τίτλους τα οποία είναι άυλα, χωρίς campus και χωρίς σαφή έδρα. Το παράδοξο είναι ότι τέτοιες διαδικτυακές δραστηριότητες οργανώνουν ακόμα και τα κατεξοχήν

κρατικά πανεπιστήμια, όπως είναι τα γαλλικά κρατικά πανεπιστήμια, τα οποία προσφέρουν μάλιστα σπουδές, ακόμα και τρίτου κύκλου, μεταπτυχιακές, στην ελληνική γλώσσα και κάθε άλλη γλώσσα.

Για να συνοψίσω λοιπόν το επιχειρήμά μου αυτό, υπάρχουν μεγάλες προκλήσεις για το πανεπιστήμιο, που απορρέουν από την ίδια την αγορά υπηρεσιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία πλέον αλλάζει μορφή, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, υπάρχουν προκλήσεις από την αγορά έρευνας, γιατί αυτή συνδέεται και πρέπει να συνδέεται όχι μόνο με το κράτος αλλά και με τη λειτουργία της πραγματικής οικονομίας και των επιχειρήσεων, να συνδέεται δηλαδή με την αναζήτηση της καινοτομίας. Ξέρετε επίσης πολλοί εδώ μέσα, είμαι βέβαιος, ότι στο MIT εγκαθίστανται μέσα στο campus οι μεγάλες φαρμακευτικές εταιρίες και εδώ έχουμε δυσκολία να αντιληφθούμε τι σημαίνει συνεργασία με την επιχειρηματική δραστηριότητα, και βέβαια με την αγορά εργασίας, γιατί από ένα σημείο και μετά η επίσημη πιστοποίηση προσόντων και τα λεγόμενα επαγγελματικά δικαιώματα, στα οποία αναφέρθηκα, δεν σημαίνουν και πολλά, εάν αυτό δεν μπορεί να αποδειχθεί στην πράξη, ιδίως όταν αφορά στον ιδιωτικό τομέα που αναζητά πραγματικές δεξιότητες και όχι τυπικά προσόντα.

Πέρα από όλα αυτά, υπάρχει μία μεγάλη επιστημολογική πρόκληση για το πανεπιστήμιο, μία πρόκληση κύρους, μία πρόκληση που αφορά την ίδια τη διαχείριση της γνώσης. Το πανεπιστήμιο ως θεσμός δεν διαθέτει το μονοπώλιο της λειτουργίας αυτής, καθώς διεκδικούν ολοένα μεγαλύτερο μερίδιο άλλοι θεσμοί και μηχανισμοί, από τις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις, για παράδειγμα, μέχρι μεγάλες πολυεθνικές «υπερεπιχειρήσεις», οι οποίες αποκτούν χαρακτηριστικά κρατικότητας, κρατικής κυριαρχίας, γιατί ελέγχουν πεδία όπως το διαδίκτυο, η τεχνητή νοημοσύνη, η μεγάλη ιατρική και βιοϊατρική έρευνα, που βρίσκονται στον πυρήνα της μεγάλης πολιτικής, της διεθνούς πολιτικής. Μετέχουν σε συσχετισμούς στους οποίους μετέχουν κράτη και υποκείμενα του Διεθνούς Δικαίου.

Εξίσου μεγάλη είναι η δημογραφική πρόκληση που αναδιατάσσει τα εκπαιδευτικά συστήματα. Είναι προφανές πλέον ότι η δημογραφική καμπύλη αφήνει τα νεότερα ελληνικά περιφερειακά πανεπιστήμια σχεδόν χωρίς φοιτητές ή πάντως με αισθητά λιγότερους φοιτητές. Πρακτικά αυτή τη στιγμή υπάρχουν ολόκληρα πανεπιστήμια ή έστω ολόκληρες σχολές, ολόκληρες πανεπιστημιακές πόλεις που είχαν συνδέσει την προοπτική της τοπικής ανάπτυξης με την παρουσία φοιτητών, χωρίς πραγματικούς φοιτητές. Άρα έχουμε μια υποδομή η οποία σε λίγο θα αργεί και πρέπει να βρει σκοπό, αναζητώντας ενδεχομένως άλλο εκπαιδευτικό κοινό, το οποίο δεν είναι αναγκαστικά ημεδαπό.

Ας γίνουμε όμως πιο συμβατικοί και πιο πρακτικοί στην προσέγγισή μας. Ένα πανεπιστήμιο δημόσιο, μεγάλο μεγέθους, όπως το Πανεπιστήμιο Πατρών, που παράγει τεράστιο διδακτικό και ερευνητικό έργο, καλείται να ανταποκριθεί καταρχάς στην πρόκληση του νέου διεθνούς τοπίου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στο οποίο κυριαρχεί η πολυτυπία του πανεπιστημίου ως θεσμού και η ευελιξία των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών και των προγραμμάτων διά βίου εκπαίδευσης. Πρέπει να ανταποκριθεί, όπως είπαμε, στην πρόκληση του διεθνούς ανταγωνισμού χωρίς εδαφικό περιορισμό, στην πρόκληση των τεκτονικών αλλαγών στην αγορά εργασίας.

Η σχέση δημόσιου και ιδιωτικού έχει ήδη αλλάξει και το δημόσιο πανεπιστήμιο, ως πυλώνας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, βασισμένο στο γενικό συμφέρον, άρα στον κοινωφελή σκοπό του υπό κοινωνικό έλεγχο, που ασκείται όμως δια της πολιτείας και με έμβλημα την αξιοκρατική ισότητα, περιβάλλεται με τη θεσμική εγγύηση της πλήρους αυτοδιοίκησης. Πρέπει τώρα, καθιστώντας ουσιαστικό τον δημόσιο χαρακτήρα του, να μπορεί να ανταγωνιστεί, πρώτον, τα δημόσια πανεπιστήμια άλλων χωρών της ευρωπαϊκής και άλλων ηπείρων με το δικό τους, συχνά πολύ πιο ευέλικτο, θεσμικό πλαίσιο, ενδεχομένως εγκατεστημένα και στην Ελλάδα ή πάντως απευθυνόμενα στο ελληνικό φοιτητικό κοινό των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών. Πρέπει να ανταγωνιστεί, δεύτερον, μη κρατικά ΑΕΙ από άλλες χώρες, όλων των ηπείρων επίσης, που παρέχουν υπηρεσίες στην Ελλάδα, με ή χωρίς εγκατάσταση, εκ του σύνεγγυς ή εξ αποστάσεως.

Πρώτη λοιπόν προϋπόθεση για να αντέξει και να ανταποκριθεί το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο, είναι να αποκτήσει την αναγκαία θεσμική ευελιξία που δίνει νόημα στην έννοια της πλήρους αυτοδιοίκησης, ξεκινώντας από τα κριτήρια εισαγωγής προπτυχιακών φοιτητών. Το πανεπιστήμιο οφείλει να πιέσει με τον τρόπο αυτό αποφασιστικά για την ταχεία και ριζική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος της δευτεροβάθμιας και ιδίως της λυκειακής εκπαίδευσης. Έχω εδώ και χρόνια προτείνει το σχήμα του τετραετούς γυμνασίου και του διετούς λυκείου που ακολουθεί το μοντέλο του International Baccalaureate, προσαρμοσμένο στα ελληνικά δεδομένα αλλά με τα διεθνή standards.

Η ευελιξία και η πολυτυπία στο επίπεδο κάθε πανεπιστημίου πρέπει προφανώς να αφορά τα προσφερόμενα προγράμματα μεταπτυχιακών και προπτυχιακών σπουδών με νέους, δυναμικούς, ευφάνταστους και καινοτόμους συνδυασμούς αντικειμένων. Το κράτος πρέπει να αφήνει ανοικτό το πεδίο αυτό, μέσω των κατάλληλων γενικών ρυθμίσεων ως προς τα επαγγελματικά δικαιώματα. Όψη της ευελιξίας στα προγράμματα σπουδών είναι, προφανώς, τα αγγλόφωνα προγράμματα και η πρόβλεψη διδάκτρων, με σεβασμό στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο συνταγματικό δικαίωμα στη δωρεάν εκπαίδευση, όπως το έχει προσδιορίσει η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η ευελιξία πρέπει προφανώς να αφορά και τη διαχείριση των θέσεων του ακαδημαϊκού προσωπικού, την επιλογή του προσωπικού που είναι τώρα εγκλωβισμένη σε μια ακραία τυποποιημένη διοικητική διαδικασία υπό ασφυκτικό κρατικό έλεγχο, ο οποίος εντέλει καθίσταται συχνά δικαστικός έλεγχος.

Δεύτερος μεγάλος στόχος πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να είναι η αποκάλυψη, σύνθεση και προβολή προς την κοινωνία και την αγορά, όπως καλή ώρα γίνεται με το συνέδριο αυτό, του τεράστιου ερευνητικού πλούτου του πανεπιστημίου, του διανοητικού κεφαλαίου που διαθέτει και των δυνατοτήτων του. Για την Πάτρα, για κάθε περιοχή σε κατάσταση αναπτυξιακής αμηχανίας, το Πανεπιστήμιο μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός απεγκλωβισμού, σε συνεργασία με όποιον αντιλαμβάνεται και μπορεί να αξιοποιήσει τις δυνατότητες της συνεργασίας με το πανεπιστήμιο.

Τίποτα από τα παραπάνω δεν είναι πρωτότυπο και για όλα τα σημεία που ανέφερα έγιναν και γίνονται σημαντικά βήματα. Αυτό που έχει σημασία είναι η ανάδειξη των βασικών προτεραιοτήτων που πρέπει να έχει το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο ως οντότητα θεσμική, εκπαιδευτική, ερευνητική, κοινωνική και αναπτυξιακή. Το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο, παρά τα μεγάλα και γνωστά προβλήματα, διαθέτει υποδομές, χρηματοδότηση, προσωπικό, όγκο φοιτητών και φοιτητριών, εύρος αντικειμένων, πλήθος ερευνητικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, κοινωνικό κύρος παρά την ισοπεδωτική απαξίωση, αλλά πάσχει από εσωστρέφεια, αρχίζοντας από την κυριαρχία των νομοθετικών ζητημάτων που αφορούν το σχήμα και τους κανόνες της διοίκησής του. Κυρίως, όμως, πάσχει από την υποχρέωση ομοιομορφίας, υπό την οποία τελούν όλα τα ελληνικά δημόσια ΑΕΙ, μικρά και μεγάλα, περιφερειακά και κεντρικά, με ιατρικές και χωρίς ιατρικές σχολές, όπως είπαμε, και από την απουσία της ευχέρειας για ευέλικτη και γρήγορη αντίδραση απέναντι στις οργανωτικές προκλήσεις της εποχής.

Κυρίες και κύριοι, το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο πάσχει, με λίγα λόγια, από υπερβολική εξάρτηση από το κράτος, μέρος του οποίου είναι, παρά την εγγύηση της πλήρους αυτοδιοίκησης που το περιβάλλει συνταγματικά. Θεωρώ συνεπώς ότι θεμελιώδης προτεραιότητα πρέπει να είναι η «αποκρατικοποίηση» του δημοσίου πανεπιστημίου, ώστε αυτό να καταστεί όχι προφανώς ιδιωτικό, αλλά κατά κυριολεξία πλήρως αυτοδιοικούμενο, ευέλικτο, αντιγραφειοκρατικό, δημόσιο πανεπιστήμιο, ικανό να ανταποκριθεί αφενός στις προκλήσεις του νέου διεθνούς τοπίου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αφετέρου δε στις ερευνητικές και διδακτικές προκλήσεις της εποχής των μόνιμων και πολυεπίπεδων κρίσεων, οι οποίες έχουν καταστεί προ πολλού κρίσεις αξιακές, γνωσιολογικές και επιστημολογικές. Στόχος είναι, λοιπόν, η αποκρατικοποίηση του δημοσίου πανεπιστημίου, ώστε αυτό να υπηρετήσει τον καταστατικό του σκοπό και να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του μέλλοντος. Στοιχείο της αποκρατικοποίησης είναι και η αποκομματικοποίηση του δημοσίου πανεπιστημίου, όχι γιατί τα κόμματα δεν είναι θεμελιώδεις θεσμοί του δημοκρατικού πολιτεύματος, όχι γιατί μπορεί να απουσιάζουν τα κόμματα από οποιαδήποτε δημόσια και κοινωνική δραστηριότητα, αλλά δεν μπορεί τα κόμματα να επικαθορίζουν ως τέτοια τη λειτουργία του πανεπιστημίου. Έχω διατελέσει αρχηγός κόμματος, πιστεύω στο θεσμό, αλλά ποτέ στη μακρά ακαδημαϊκή μου σταδιοδρομία δεν διαχώρισα έναν φοιτητή ή μια φοιτήτρια με βάση την κομματική του ένταξη και κανένα συνεργάτη μου.

Κυρίες και κύριοι, πριν βεβαίως από όλα όσα ανέφερα, το Πανεπιστήμιο του μέλλοντος οφείλει να αγωνιστεί να είναι, πραγματικά και με σύγχρονους όρους και τρόπους και όχι ρητορικά, πανεπιστήμιο αξιών, που υπερασπίζεται με κοινωνικό κύρος τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ακαδημαϊκή ελευθερία, την ελευθερία του λόγου, την ελευθερία της έρευνας.

Κύριε Πρύτανη, εύχομαι τα 60 επόμενα χρόνια του Πανεπιστημίου Πατρών να είναι εξίσου σημαντικά και ακόμη σημαντικότερα από τα πρώτα 60 και εύχομαι, επίσης, το Πανεπιστήμιο Πατρών να καταστεί η αφετηρία μορφοποίησης αυτού του νέου μοντέλου, του δημοσίου πανεπιστημίου του μέλλοντος.

από τη

της πανεπιστημιακής
κοινότητας

ΑΝΑΝΕΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΤΜΗΜΑ ΦΥΣΙΚΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΜΟΤΙΜΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΤΕΕΑΠΗ

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΜΕΛΗ

ΜΕΤΑΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΡΙΑ, ΤΕΕΑΠΗ

ΕΛΠΙΝΙΚΗ ΠΑΠΠΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ Β' ΘΕΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΔΡ ΤΕΕΑΠΗ

ΝΙΚΗ ΣΙΣΣΑΜΠΕΡΗ

ΜΕΛΟΣ ΕΔΙΠ, ΤΕΕΑΠΗ

Την Παρασκευή 27 Σεπτεμβρίου 2024, στο Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο του Πανεπιστημίου, πραγματοποιήθηκε μια ενημερωτική εκδήλωση στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus «Adaptive Learning Management Platform for STEM» («ALeMP») [«Διαχείριση Πλατφόρμας Προσαρμοσμένης Μάθησης σε θέματα STEM»]. Το τριετές αυτό πρόγραμμα είχε πολλαπλούς στόχους:

- τη δημιουργία μιας προηγμένης και ευφυούς πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης, ειδικά εστιασμένης στη διαχείριση ασκήσεων στον τομέα STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics), ιδίως για τη Φυσική και τα Μαθηματικά
- την παροχή στους εκπαιδευτικούς ενός στοιχείου αναφοράς για τη δημιουργία, τον διαμοιρασμό, τη συλλογή και την παρουσίαση ασκήσεων (Φυσικής στην παρούσα φάση), το οποίο παράλληλα θα τους προσφέρει εργαλεία για την παρακολούθηση του επιπέδου μάθησης των μαθητών/φοιτητών
- τον εξοπλισμό των ακαδημαϊκών αρχών σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, με ένα χρήσιμο εργαλείο για την παρακολούθηση σε πραγματικό χρόνο του επιπέδου μάθησης μεγάλων ομάδων μαθητών/φοιτητών, έχοντας επίσης τη δυνατότητα να διαθέτουν εργαλεία για ιστορική ανάλυση (τάσεις) καθώς και για ανάλυση σε γεωγραφική βάση
- την παροχή στους μαθητές/φοιτητές ενός εργαλείου το οποίο θα τους επιτρέπει να παραμένουν σε στενή επαφή με τον διδάσκοντα, να κατέχουν μια δυναμικά ιδιαίτερα εκτεταμένη βάση ασκήσεων και μια έξυπνη πλατφόρμα, ικανή να προσαρμόζει την εκπαιδευτική διαδικασία στο προφίλ του κάθε μαθητή/φοιτητή
- τη συμβολή στην έρευνα στους τομείς της Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας και της Διδακτικής STEM για τη διεξαγωγή περαιτέρω μελετών σχετικών με τα περιβάλλοντα προσαρμοσμένης μάθησης.

Στο πρόγραμμα Erasmus ALeMP συμμετείχαν τρεις ευρωπαϊκές χώρες: η Ιταλία, η Σλοβακία και η Ελλάδα. Η μικτή ομάδα εργασίας του Τμήματος Φυσικής και του ΤΕΕΑΠΗ του Παν/μίου Πατρών, η οποία συγκροτήθηκε στο πλαίσιο της ελληνικής συμμετοχής, είχε ως στόχο (α) τον εμπλουτισμό της συγκεκριμένης πλατφόρμας με ασκήσεις Φυσικής¹ επιπέδου εισαγωγικής βαθμίδας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και (β) τη διαχείριση της πλατφόρμας όσο αυτή χρησιμοποιούνταν από μια ομάδα φοιτητών/-τριών του Τμήματος Φυσικής², που εθελοντικά προσφέρθηκαν να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα, προσφέροντας την απαραίτητη υποστήριξη στις διάφορες φάσεις της ανάπτυξής της.

Η εκδήλωση συγκροτήθηκε γύρω από έναν κύκλο ομιλιών οι οποίες είχαν ως κεντρικό άξονα τη συσχέτιση του προγράμματος ALeMP με τα πεδία της Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών, της Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας και της Γνωστικής Νευροεπιστήμης. Διατυπώθηκαν και συζητήθηκαν ερωτήματα όπως:

- Πώς το ερευνητικό πλαίσιο της Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών συμβάλλει στην αναδιαμόρφωση των αντιλήψεών μας για τον τρόπο σχεδιασμού μιας άσκησης φυσικής;
- Ποιες είναι οι διαφορές ανάμεσα σε αρχάριους και έμπειρους λύτες ασκήσεων φυσικής;
- Τι είναι η προσαρμοσμένη μάθηση και πώς το πλαίσιο αυτό μπορεί να βοηθήσει μαθητές και φοιτητές να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την πρόκληση της επίλυσης της άσκησης φυσικής;
- Πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε τα ευρήματα της νευροεπιστήμης στην ανάπτυξη τεχνολογιών της προσαρμοσμένης μάθησης;

Την εκδήλωση χαιρέτισαν ο Χ. Μπούρας, Πρύτανης του Πανεπιστημίου, ο Α. Καζαντζίδης, Πρόεδρος Τμήματος Φυσικής, ο Κ. Ραβάνης, Αναπλ. Πρόεδρος ΤΕΕΑΠΗ κι η Α. Γαριού, Δρ. Βιολογίας και Σύμβουλος Εκπαιδευτικού Έργου Δυτικής Ελλάδας, την οποία ευχαριστούμε θερμά για τις εξαιρετικές προσπάθειες διάδοσης της εκδήλωσης στο χώρο των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Ο Δ. Κολιόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής του ΤΕΕΑΠΗ, έκανε την εισαγωγική ομιλία με μια ιστορική αναδρομή του ζητήματος της χρήσης τεχνολογιών στην προσαρμοσμένη μάθηση από την εποχή των πρώτων προσπαθειών εισαγωγής της «προγραμματισμένης διδασκαλίας» μέσω των διδακτικών μηχανών του Skinner. Συνέδεσε, επίσης, τη δραστηριότητα σχεδιασμού και επίλυσης των ασκήσεων Φυσικής με το ερευνητικό πεδίο της Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών επικεντρώνοντας στα ζητήματα των γνωστικών διαφορών ανάμεσα στους έμπειρους και αρχάριους λύτες ασκήσεων και στο πώς οι εναλλακτικές αντιλήψεις των μαθητών/φοιτητών επηρεάζουν τη λύση ασκήσεων Φυσικής, ενώ αναφέρθηκε και σε προσπάθειες εισαγωγής μοντέλων διδασκαλίας επίλυσης ασκήσεων.

1. Η πλατφόρμα εμπλουτίστηκε με 50 ασκήσεις Φυσικής από την περιοχή της Μηχανικής και 50 ασκήσεις από τις περιοχές της Οπτικής, Κυματικής και Θερμοδυναμικής.

2. Ευχαριστούμε θερμά όλους/-ες τους/τις φοιτητές/-τριες οι οποίοι/-ες έλαβαν μέρος στο πρόγραμμα και ειδικότερα εκείνους/-ες οι οποίοι/-ες επέλυσαν τουλάχιστον το 80% των ασκήσεων σε ένα ή περισσότερα ακαδημαϊκά εξάμηνα. Στους/στις φοιτητές/-τριες αυτούς/-ες απονεμήθηκαν βεβαιώσεις παρακολούθησης του προγράμματος, ενώ βραβεύθηκαν τρεις από αυτούς/-ές οι οποίοι/-ες επέλυσαν το 100% των ασκήσεων σε τέσσερα ακαδημαϊκά εξάμηνα.

Στη συνέχεια, ο P.P. Corso, Καθηγητής του *Università degli Studi di Palermo* και συντονιστής του προγράμματος ALeMP, μέσω τηλεδιάσκεψης, ανέπτυξε τις βασικές αρχές του προγράμματος και τις προοπτικές συνέχισης της σχετικής έρευνας. Η Κ. Μέλη, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια του Παν/μίου Πατρών, περιέγραψε τις αρχές σχεδιασμού των ασκήσεων Φυσικής εντός της πλατφόρμας προσαρμοσμένης μάθησης δίδοντας έμφαση στην πρόβλεψη των συστηματικών εναλλακτικών αντιλήψεων των μαθητών/φοιτητών και τη δημιουργία στοχευμένων υποδείξεων, οι οποίες βασίζονται στις αντιλήψεις αυτές, για την καθοδήγησή τους κατά τη διάρκεια της επίλυσης.

Στο δεύτερο μέρος του προγράμματος, ο Α. Αργυρίου, Καθηγητής του Τμήματος Φυσικής, περιέγραψε τα χαρακτηριστικά της συνεργασίας που ανέπτυξε με τους/τις εθελοντές/-τριες φοιτητές/-τριες οι οποίες έλαβαν μέρος στο πρόγραμμα (προσκλήσεις, στοιχεία καθοδήγησης, ενεργή συμμετοχή των φοιτητών/-τριών σε συναντήσεις με τους ερευνητές του προγράμματος). Οι φοιτητές Ε. Ανδρονόπουλος και Γ. Καλαντώνης, καθώς και οι φοιτήτριες Ε. Θεοδώρου και Κ. Λεμπέση, αναφέρθηκαν στην εμπειρία επίλυσης των ασκήσεων ως τελικοί χρήστες της συγκεκριμένης πλατφόρμας, τονίζοντας κυρίως τα θετικά σημεία διεπαφής με την πλατφόρμα και θίγοντας ιδιαίτερα το ζήτημα του ρυθμού επίλυσης των ασκήσεων ως καθοριστικού παράγοντα στη διαδικασία της μάθησης.

Τέλος, η Ι. Ταούκη, Δρ Γνωστικής Νευροεπιστήμης, σε μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ομιλία με το βλέμμα στο μέλλον, ανέδειξε πώς τα ευρήματα στον τομέα της νευροεπιστήμης είναι δυνατόν να έχουν εφαρμογή στην ανάπτυξη τεχνολογιών προσαρμοσμένης μάθησης, όπως για παράδειγμα πώς η έννοια του γνωστικού φορτίου είναι δυνατόν να συσχετισθεί με την ευελιξία και την αυτονομία στο ρυθμό μάθησης.

Υπήρχαν τρεις κατηγορίες ακροατών στην εκδήλωση: φοιτητές του Τμήματος Φυσικής, φοιτητές του ΤΕΕΑΠΗ και εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Εκτός από τις ενδιαφέρουσες απόψεις των φοιτητών/-τριών του Τμήματος Φυσικής, μια ομάδα εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη χρήση της πλατφόρμας στα σχολεία τους, ενώ οι φοιτητές/-τριες του ΤΕΕΑΠΗ ήρθαν σε επαφή με ένα αντικείμενο στο οποίο ναι μεν δεν ειδικεύονται, θα έχουν όμως τη θεσμική υποχρέωση, ως μέλλοντες/-ουσες εκπαιδευτικοί, να εφαρμόσουν στο πρόγραμμα σπουδών του νηπιαγωγείου και να διδάξουν θέματα των φυσικών επιστημών.

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ

ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΟΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

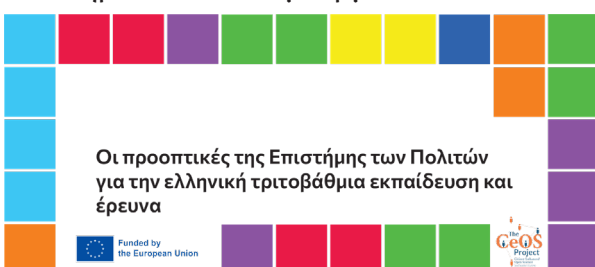
Την Παρασκευή 1η Νοεμβρίου 2024, στην Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης (ΒΚΠ) του Πανεπιστημίου Πατρών, οργανώθηκε η πολλαπλασιαστική εκδήλωση «Οι προοπτικές της Επιστήμης των Πολιτών για την ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση και έρευνα» του χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ έργου CeOS_SE. Εκτός από τους/ις συμμετέχοντες/ουσες που είχαν κάνει την προεγγραφή, η εκδήλωση κίνησε το ενδιαφέρον και των χρηστών της Βιβλιοθήκης που την παρακολούθησαν και άκουσαν την ομάδα του έργου να παρουσιάσει τα αποτελέσματά του, τον ρόλο της Βιβλιοθήκης και το δίκτυο των εταίρων που αναπτύχθηκε στην Ελλάδα γύρω από αυτό. Δόθηκε επίσης ο λόγος και σε ενδιαφέροντα έργα επικοινωνίας της επιστήμης της επιστήμης των πολιτών να μοιραστούν τις δικές τους καλές πρακτικές.

Η εκδήλωση ξεκίνησε με δύο παρουσιάσεις από τη Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Πατρών. Ο Προϊστάμενος της ΒΚΠ, Γιάννης Τσάκωνας, παρουσίασε την γενική εικόνα του έργου CeOS_SE, τι διαπραγματευόταν και τον ρόλο της Βιβλιοθήκης. Στη συνέχεια, η Θεοδώρα Καραϊσκού παρουσίασε τα αποτελέσματα του Πακέτου Εργασιών 5, που ηγήθηκε η Βιβλιοθήκη και εστίαζε στη θέση της ΕτΠ στα προγράμματα σπουδών των Τμημάτων Βιβλιοθηκονομίας & Επιστήμης της Πληροφόρησης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και υπογράμμισε τις απόψεις τόσο των φοιτητών όσο και του διδακτικού προσωπικού. Εκτός από την αναφορά που παρουσιάζει τα ευρήματα από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε με τη φοιτητική κοινότητα, η Βιβλιοθήκη δημοσίευσε στο [YouTube κανάλι](#) του έργου προσβάσιμες συνεντεύξεις από το διδακτικό προσωπικό.

Οι Nataša Dakić and Aleksandra Trtovac από την Univerzitetaska biblioteka «Svetozar Marković», παρουσίασαν τον «Οδικό Χάρτη της Επιστήμης των Πολιτών στα Βαλκάνια» και ποιες είναι οι προτάσεις που μπορούν να εφαρμόσουν οι βιβλιοθήκες. Η περιήληψη του Οδικού Χάρτη και τα infographics του (που δημιουργήθηκαν την ομάδα της ΒΚΠ) μπορούν να βρεθούν μεταφρασμένα σε όλες τις γλώσσες του έργου στην [συλλογή του CeOS_SE στο Zenodo](#). Τέλος, η Ηρώ Τζορμπατζάκη, Διευθύντρια της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και Αντιπρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων της Πληροφόρησης, παρουσίασε πώς η βιβλιοθήκη της αντιμετωπίζει τις ανάγκες της κοινότητας που αφορούν την ΕτΠ στο πλαίσιο της εφαρμογής της ιδρυματικής πολιτικής για την ανοικτή επιστήμη.

Η επόμενη συνεδρία επικεντρώθηκε στην επικοινωνία της επιστήμης. Ο Μιχάλης Σιάλαρος, η Αναστασία Δοξανάκη και ο Χρήστος Παπαθεοδώρου παρουσίασαν το [Ancient Science Portal](#) από το Τμήμα Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έδωσαν έμφαση στην ανάγκη των πανεπιστημίων να είναι ενεργά όσον αφορά την επικοινωνία της επιστήμης και σημείωσαν πως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κυβερνούν πλέον την επικοινωνία με το κοινό, που τα κάνει, μαζί με τις εφαρμογές τους, απαραίτητα στον τρόπο που προσεγγίζεται και κινείται το ενδιαφέρον του, ιδιαίτερα του νεότερου σε ηλικία.

Η Στεφανία Οικονόμου από την Web2Learn, εταίρος στο «αδελφό» έργο του CeOS_SE [LibOCS](#), παρουσίασε πώς η ΕτΠ, ενδυναμωμένη από τις βιβλιοθήκες, υποστηρίζει την ανοικτή καινοτομία. Παρουσίασε, επίσης, ολόκληρο τον κατάλογο έργων του Web2Learn, που υποστηρίζουν την συμπερίληψη και την ενεργή κοινωνική δραστηριοποίηση των Ουκρανών προσφύγων μέσα από τις βιβλιοθήκες. Επισήμανε ότι οι βιβλιοθήκες μέσω της ανοικτής καινοτομίας μπορούν να ενδυναμώσουν την κοινωνική ανθεκτικότητα σε εποχές με ιδιαίτερες δυσκολίες. Ακόμη ένα παράδειγμα που έδωσε η Στεφανία είναι το έργο [GROMADA](#) που ερευνά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που αναδύονται από τον πόλεμο.

κή δραστηριοποίηση των Ουκρανών προσφύγων μέσα από τις βιβλιοθήκες. Επισήμανε ότι οι βιβλιοθήκες μέσω της ανοικτής καινοτομίας μπορούν να ενδυναμώσουν την κοινωνική ανθεκτικότητα σε εποχές με ιδιαίτερες δυσκολίες. Ακόμη ένα παράδειγμα που έδωσε η Στεφανία είναι το έργο [GROMADA](#) που ερευνά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που αναδύονται από τον πόλεμο.

Η τρίτη συνεδρία εστίασε στις φυσικές επιστήμες, παρουσιάζοντας μια σειρά από έργα και μελέτες που έχουν ως κύρια βάση τους πολίτες. Ο Καθηγητής Σίνος Γκιώκας, από το Τμήμα Βιολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, παρουσίασε το έργο «Ορνιθόπολις», ένα από τα πρώτα έργα ΕτΠ του ιδρύματος. Το έργο παρείχε ευκαιρίες για παρατήρηση πουλιών στο αστικό περιβάλλον και βοήθησε μαθητές/ριες της πόλης να ενισχύσουν τις γνώσεις τους όσον αφορά την πανίδα των πουλιών. Υπογράμμισε τις αλλαγές στο αστικό περιβάλλον και βιοποικιλότητα, και αποκάλυψε ότι στο έργο τους αποκαλύφθηκε ότι η αποτελεσματικότητα των παρατηρήσεων σχετιζόταν με τις κοινωνικές και οικονομικές πτυχές των συμμετεχόντων.

Η Νικολέττα Σιδηροπούλου από την **iSea GR** παρουσίασε τις αρετές της ΕτΠ και τις προκλήσεις της εγκυρότητας των δεδομένων που συλλέγονται από τους πολίτες. Μοιράστηκε εντυπωσιακούς αριθμούς από τον μεγάλο κατάλογο των δραστηριοτήτων της iSea GR, που επιδεικνύουν την δύναμη της δραστηριοποίησης των πολιτών, όπως, 610.000 παρατηρήσεις από 20.000 παρατηρητές. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης, μια κομβική ανησυχία παρουσιάστηκε: το άνοιγμα των δεδομένων μπορεί συχνά να οδηγήσει σε κίνδυνο που διακινδυνεύει την προστασία κάποιων ειδών προς εξαφάνιση. Συνεπώς η ΕτΠ χρειάζεται επίβλεψη και προσοχή. Η iSea GR πραγματοποίησε την επόμενη ημέρα ένα BioBlitz στο Εθνικό Πάρκο υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς, προσφέροντας στους/ις συμμετέχοντες/ουσες έναν πολύ παραγωγικό συνδυασμό θεωρίας και πρακτικής εξάσκησης.

Η Διαμαντίνα Νικολάου παρουσίασε την μεγάλη εικόνα της ΕτΠ και της βιοποικιλότητας. Ένα μέρος της μελέτης, που πραγματοποιήθηκε με την Καθηγήτρια Μαρία Πανίτσα, ανήκουν και οι δύο στο Τμήμα Βιολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, ήταν αφιερωμένο τοπίο των βιβλιογραφικών αναφορών. Ένα από το πιο σημαντικά ευρήματα είναι ότι οι χώρες με το περισσότερο ενδιαφέρον είναι οι ανεπτυγμένες, οι λεγόμενες χώρες της βιόσφαιρας, και λιγότερο οι χώρες των οικοσυστημάτων. Πραγματοποίησαν επίσης και μια έρευνα με περισσότερους από 400 συμμετέχοντες.

Η Χρυσή Καραπαναγιώτη, Καθηγήτρια του Τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Πατρών, παρουσίασε δύο έργα για την παρακολούθηση των θαλάσσιων αποβλήτων και πώς οι πολίτες μπορούν να βοηθήσουν. Το **International Pellet Watch** είναι ένα παγκόσμιο πρόγραμμα παρακολούθησης εθελοντών, που συλλέγει δεδομένα και παρακολουθεί την κατάσταση της μόλυνσης των ωκεανών. Το έργο καλύπτει περισσότερες από 200 περιοχές ανά τον κόσμο και επικεντρώνεται στους επίμονους οργανικούς ρύπους, οι οποίοι, λόγω της βιο-συσσωρευτικής τους φύσης στους υδάτινους οργανισμούς και ανθρώπους, ρυθμίζονται από διεθνείς συμφωνίες. Το έργο **Ocean Travellers** παρακολουθεί οργανισμούς που μεγαλώνουν σε απορρίμματα που επιπλέουν και ταξιδεύουν στον ωκεανό. Μετά, αυτοί εμφανίζονται σε καινούριες τοποθεσίες και πιθανώς εισβάλλουν και εγκαθίστανται σε βιοσυστήματα ακτογραμμών με εχθρικές επιπτώσεις.

Η Σταυρούλα Κορδέλλα, ερευνήτρια του Κέντρου «Εριφύλλη», συνέχισε συζητώντας για το πώς η ΕτΠ βοηθάει στην ανίχνευση μόλυνσης από τα μικροπλαστικά στις ακτές και την θάλασσα. Μας έδειξε πως εφαρμόστηκε το παιχνίδι ΕτΠ για όλες τις ηλικίες «Το Μεγάλο Κυνήγι των Μικροπλαστικών» για την καταγραφή μικροπλαστικών και μεσοπλαστικών στην ακτογραμμή της Ελλάδας.

Το τελευταίο μέρος αφιερώθηκε στα συμπεράσματα. Τόσο οι ερευνητές όσο και οι βιβλιοθηκονόμοι συμφώνησαν ότι υπάρχει σύνδεση μεταξύ τους, ακόμη και αν δεν είναι τόσο προφανής και πάνω σε αυτή μπορούν να υπάρξουν περισσότερες συνεργασίες. Η εκδήλωση έκλεισε με την άποψη ότι τα αποτελέσματα του έργου δεν ταυτίζονται με το αποτύπωμά του. Ο συνολικός αντίκτυπος του έργου κρίθηκε δυνατότερος και βαθύτερος από τον αναμενόμενο.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ ΣΤΟ KICK OFF MEETING ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ EMPOWERAI: ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗ ΣΟΦΙΑ (ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ)

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΣΙΟΥΤΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ, ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ Η/Υ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Το Εργαστήριο Πληροφοριακών Συστημάτων και Τεχνητής Νοημοσύνης του Τμήματος Μηχανικών Η/Υ και Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Πατρών συμμετέχει σε μια πρωτοποριακή ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, το έργο «EMPOWERAI: Navigating the Ethical Dimensions of AI in Academic Education», που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus. Επιστημονικά υπεύθυνος του έργου είναι ο Καθηγητής κ. Σιούτας Σπυρίδων. Το έργο, με προϋπολογισμό 250.000€, ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2024 και θα ολοκληρωθεί τον Δεκέμβριο του 2026. Στόχος του είναι η προώθηση ηθικών πρακτικών για την ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης (AI) στην ανώτατη εκπαίδευση.

Το EMPOWERAI αποσκοπεί στην ενίσχυση των δεξιοτήτων του ακαδημαϊκού και φοιτητικού δυναμικού για την υπεύθυνη υιοθέτηση του AI. Οι δράσεις του περιλαμβάνουν τη δημιουργία ηθικών κατευθυντήριων γραμμών για τη χρήση του AI, την εκπαίδευση προσωπικού μέσω σεμιναρίων και διαδραστικών πλατφορμών, την ανάπτυξη chatbot, με ηθικό πλαίσιο προσανατολισμένο στην ακαδημαϊκή ακεραιότητα, καθώς και την παροχή πιστοποιήσεων μικρο-δεξιοτήτων που συνδυάζουν την τεχνολογία με την ηθική διάσταση. Το έργο ενσωματώνει τις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αναπτύσσει μια καινοτόμο ψηφιακή πλατφόρμα για την ενίσχυση της βιωσιμότητας και της ηθικής εφαρμογής της τεχνητής νοημοσύνης.

Στις 5 Νοεμβρίου 2024, το Πανεπιστήμιο Πατρών συμμετείχε ενεργά στην εναρκτήρια συνάντηση του έργου, που πραγματοποιήθηκε στη Βιβλιοθήκη του Τεχνικού Πανεπιστημίου Σόφιας στη Βουλγαρία. Στο πλαίσιο της συνάντησης, το Πανεπιστήμιο, μέσω του Εργαστηρίου Πληροφοριακών Συστημάτων και Τεχνητής Νοημοσύνης, είχε κομβικό ρόλο στη διαμόρφωση ηθικών κατευθυντήριων γραμμών, στην ανάπτυξη της ψηφιακής πλατφόρμας του έργου, καθώς και στην εισαγωγή καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας με βάση την τεχνητή νοημοσύνη.

Η συμμετοχή του Πανεπιστημίου Πατρών στο έργο EMPOWERAI ενισχύει τη θέση του ως πρωτοπόρου στην καινοτομία και την τεχνολογία στην Ελλάδα, συμβάλλοντας ουσιαστικά στη διαμόρφωση ηθικών πρακτικών και στη βιώσιμη ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης στην εκπαίδευση. Με την ενεργό συμμετοχή του, το Πανεπιστήμιο Πατρών αναδεικνύεται ως βασικός παράγοντας στην προώθηση της ηθικής διάστασης της τεχνητής νοημοσύνης, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΤΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ. ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ

1. Σεμινάριο Δημιουργικής Γραφής σε συνεργασία με το ΤΕΠΕΚΕ (χειμ. εξάμηνο 2024)

ΧΡΥΣΑΥΓΗ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ

ΔΙΔΑΚΤΩΡ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ, ESP, EAP

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΔΕΛΛΗ

ΥΠ. ΔΙΔΑΚΤΩΡ, ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ -
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ,
ESP, EAP, ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

Το Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών ιδρύθηκε το 1967, λίγα μόλις χρόνια μετά την ίδρυση του Πανεπιστημίου μας, προκειμένου να καλύψει τις διδακτικές ανάγκες γλωσσομάθειας της αρχικής, Φυσικομαθηματικής Σχολής. Σήμερα, προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα διδασκαλίας πέντε ξένων γλωσσών σε όλους τους φοιτητές του Πανεπιστημίου, τόσο προπτυχιακούς όσο και μεταπτυχιακούς, χωρίς δίδακτρα, ενώ τα τελευταία χρόνια ολοένα και αυξάνεται το ενδιαφέρον για γλωσσομάθεια από την ευρύτερη πανεπιστημιακή κοινότητα. Η διδασκαλία των γλωσσών καλύπτει 26 τμήματα σε όλες τις πανεπιστημιούπολεις του Ιδρύματος και είναι ενταγμένη στα αντίστοιχα ακαδημαϊκά προγράμματα σπουδών. Η μονάδα προσφέρει μαθήματα στην Αγγλική, Γαλλική, Γερμανική, Ρωσική, καθώς και στην Ισπανική μέσω της επίσημης συνεργασίας με το Ινστιτούτο Θερβάντες Αθηνών, με ιδιαίτερη έμφαση στα Αγγλικά για Ειδικούς Σκοπούς (ESP) και τα Αγγλικά για Ακαδημαϊκούς Σκοπούς (EAP). Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια η αγγλόφωνη διδασκαλία επικεντρώνεται και στην ενίσχυση των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων των φοιτητών μέσα από τη διδασκαλία ακαδημαϊκής γραφής, έρευνας, τεχνικών παρουσίασης και άλλων πρακτικών για να καλύψει τις ποικίλες ανάγκες τους, επιτρέποντάς τους να ανταπεξέρχονται αποτελεσματικά τόσο στα ακαδημαϊκά όσο και στα επαγγελματικά πλαίσια του 21ου αιώνα.

Γενικότερα, οι στόχοι του Διδασκαλείου αντικατοπτρίζουν τις απαιτήσεις μιας παγκοσμιοποιημένης κοινότητας και τις τάσεις της διεθνοποίησης της ανώτατης εκπαίδευσης, ενώ ταυτόχρονα ευθυγραμμίζονται και με το όραμα και την εξωστρέφεια του Πανεπιστημίου Πατρών, ενός από τα κορυφαία εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας, γνωστό για τη δέσμευσή του στην ακαδημαϊκή αριστεία και έρευνα.

Η μονάδα μας απαρτίζεται από οκτώ μόνιμα μέλη Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΕΕΠ) και τρεις αποσπασμένους καθηγητές. Πέρα από το διδακτικό πλαίσιο, το Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών έχει ενεργή συμμετοχή σε σεμινάρια, συνέδρια και εκδηλώσεις που σχετίζονται με τη διδασκαλία και την έρευνα διδακτικής των ξένων γλωσσών και τον πολιτισμό. Επίσης, τα μέλη του έχουν συγγράψει ακαδημαϊκά εγχειρίδια και αναπτύξει διδακτικό υλικό και μεθόδους διδασκαλίας που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των «τεχνολογικά αυτόχθονων» φοιτητών, μέσα από καινοτόμες πρακτικές που συνάδουν με τις τελευταίες εξελίξεις της σύγχρονης παιδαγωγικής.

Ταυτόχρονα, πολλά μέλη του Διδασκαλείου συμμετέχουν σε συνεργατικά έργα και προγράμματα με άλλα εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα, διεξάγουν ερευνητικό έργο, συμμετέχουν σε συνέδρια και δημοσιεύουν σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, ενισχύοντας έτσι την προβολή του Πανεπιστημίου. Αξίζει να σημειωθεί ότι, πέρα από την διδασκαλία των ξένων γλωσσών για ακαδημαϊκούς και ειδικούς σκοπούς, πολλοί διδάσκοντες έχουν προσφέρει στο παρελθόν ένα ευρύ φάσμα μαθημάτων σε εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού, καθώς εξειδικεύονται σε τομείς όπως η διαπολιτισμική εκπαίδευση και επικοινωνία, η δημιουργική γραφή, η γλωσσολογία, η παιδαγωγική και η διδακτική, η παγκόσμια λογοτεχνία και ο κινηματογράφος.

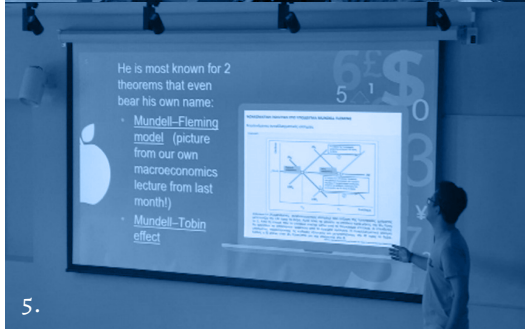
2.

3.

4.

5.

6.

7.

Η μονάδα ευελπιστεί να έχει στο μέλλον μια ακόμα πιο ενεργή και ουσιαστική συμμετοχή στα ακαδημαϊκά δρώμενα της πανεπιστημιακής κοινότητας, οργανώνοντας και συμμετέχοντας σε σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες με σκοπό την προώθηση της συνεχούς μάθησης και της επαγγελματικής εξέλιξης. Επίσης, ελπίζει και αναζητά την περαιτέρω ενίσχυση και υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού της, ώστε να καλύψει αποτελεσματικά τις ανάγκες της πανεπιστημιακής κοινότητας και να μπορέσει να συμβάλει αποτελεσματικά τόσο στο δικό της όραμα όσο και στο όραμα και στην εξωστρέφεια του Πανεπιστημίου Πατρών, προετοιμάζοντας τους φοιτητές να ευδοκιμήσουν σε μια παγκοσμιοποιημένη κοινωνία.

2. Φεστιβάλ Up Πρωτοετών 2024 (χειμ. εξάμηνο, 2024-2025)

3. Σεμινάριο στην παγκόσμια αγγλόφωνη Αραβική λογοτεχνία και κινηματογράφο στα πλαίσια Research Fellowship (χειμ. εξάμηνο 2024-2025)

4. Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών

5. Παρουσιάσεις φοιτητών Τμ. Οικονομικών Επιστημών δ' εξαμήνου (εαρινό εξάμηνο, 2023-2024)

6. Παρουσιάσεις φοιτητών Τμ. Φαρμακευτικής γ' εξαμήνου (χειμ. εξαμ. 2024-25)

7. Σεμινάριο Ελληνικής Γλώσσας και Πολιτισμού, πρόγραμμα Erasmus (χειμ. εξάμηνο 2024-2025)

ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

ΜΑΡΙΑ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΔΙΠ, ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Παραφράζοντας το απόσπασμα από το κείμενο «Όλοι ζούμε στην Πόλη» του Jim Morrison (από το βιβλίο του *The Lovers / Notes on Vision*) και στοχεύοντας στην απόδοση μιας εικόνας του εγχειρήματος, αναφέρουμε: ... Όμως σ' αυτόν το βρώμικο δακτύλιο που μόλις βγει ο ήλιος περικλείνει τη βιομηχανική περιοχή, υπάρχει η μόνη πραγματική ζωή του πλήθους στον πλανήτη μας, η μόνη ζωή του δρόμου, η ζωή της τέχνης, η ζωή των ανθρώπων της Διασποράς. Ανθρώπων που τελετουργούν υπό την καθοδήγηση και την έμπνευση του δημιουργού ενός μουσείου σύγχρονης τέχνης, του Ιδρύματος «Ελληνική Διασπορά». Ενός συλλέκτη, που όπως λέει και ο ίδιος, στόχος του δεν είναι η συλλογή έργων τέχνης, αλλά η συλλογή των ιστοριών των Ελλήνων καλλιτεχνών που, συχνά επηρεασμένοι από το μοναδικό πολιτιστικό τους υπόβαθρο και τις χώρες στις οποίες διέμεναν, συνέβαλαν στη διαμόρφωση τόσο των ελληνικών όσο και των παγκόσμιων καλλιτεχνικών ρευμάτων. Η βαθιά γνώση των Ελλήνων καλλιτεχνών της διασποράς αποτυπώνεται με κινηματογραφικό τρόπο στην σελίδα του Ιδρύματος <https://www.hellenicdiaspora.org/home/documentaries/>.

Το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Ελληνικής Διασποράς διαθέτει μια πραγματικά τεράστια συλλογή έργων τέχνης, μια από τις ελάχιστες στη χώρα μας. Αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς πολιτιστικούς και τουριστικούς πόρους της πόλης της Πάτρας –δίπλα στην Πανεπιστημιούπολη– και προσφέρει μια επισκόπηση της σύγχρονης τέχνης, παρουσιάζοντας την εξελισσόμενη πορεία της ίδιας της ιστορίας της. Συνάμα, το Ίδρυμα, μέσα από καινοτόμες δράσεις και συνεργασίες, γεφυρώνει την παράδοση και την καθημερινότητα, δίνοντας βήμα σε εκείνους που θέλουν να πειραματιστούν, να εκφραστούν και να ανακαλύψουν νέους τρόπους για να απεικονίσουν τις φανταστικές εικόνες τους.

Μια τέτοια δράση είναι και το εγχείρημα που έχει να κάνει με σημειωτικές κατασκευές που ξεκινούν από τον πηλό και στην πορεία ενσωματώνουν found objects. Την ίδια στιγμή, η παραδοσιακή τέχνη της κεραμικής παίρνει μορφές μέσα από την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών (3d printing). Μια πενταμελής ομάδα δοκιμάζει, αναζητά, δημιουργεί νέες φόρμες με μεικτές τεχνικές. Ανάμεσά τους και δύο φοιτητές

του Πανεπιστημίου Πατρών από το Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής και από το Τμήμα Μηχανολόγων και Αεροναυπηγών Μηχανικών.

Ένα πάντρεμα τέχνης και τεχνολογίας, που εμπλουτίζεται κάποιες φορές από αντικείμενα που αμφισβητούνται από την παραδοσιακή αντίληψη για την καλλιτεχνική παραγωγή και που, ταυτόχρονα, αυτά τα ίδια διευρύνουν τις δυνατότητες των υλικών της σύνθεσης. Είναι απορρίμματα ή κάποιες φορές καθημερινά χρηστικά αντικείμενα που, μέσα από την ενσωμάτωσή τους στο έργο τέχνης, αποκτούν νέο νόημα εξυμνώντας τις αισθητικές δυνατότητες του συνηθισμένου, αυτού που χρησιμοποιείται καθημερινά ή αυτού που έχει χάσει τη χρηστική του αξία. Έτσι, το έργο οδηγεί στην επανεξέταση της σχέσης τέχνης και ζωής.

Όλο το εγχείρημα μπορεί να θυμίζει μια ντανταϊστική προσπάθεια ενάντια στους καθιερωμένους κανόνες της τέχνης, με τη χρήση αντισυμβατικών υλικών ή μια υπερρεαλιστική προσέγγιση για την εξερεύνηση εικόνων του ασυνείδητου και του παράλογου ή ακόμα μια pop art προσέγγιση που θέλει να μας θυμίσει τους όρους και τα όρια της καθημερινότητάς μας, που στο βωμό της κατανάλωσης μοιάζουν δυσδιάκριτα ή και ανύπαρκτα. Σε κάθε περίπτωση, η εννοιολογική ανατροπή των πραγμάτων και ο πιθανός προβληματισμός που προκύπτει στις φόρμες που δημιουργούνται μας θυμίζει τις σκέψεις του Kandinsky: Περνούσε έτσι βαθμιαία στην τέχνη ολοένα πλησιέστερα στο προσκήνιο το στοιχείο του αφηρημένου, το οποίο κρυβόταν χθες ακόμα ντροπαλό και σχεδόν άρατο πίσω από τις καθαρά ματεριαλιστικές τάσεις. Και αυτή η ανάπτυξη και η εν τέλει υπεροχή του αφηρημένου είναι φυσική. Είναι φυσικό επειδή όσο περισσότερο οπισθοχωρεί η οργανική φόρμα, τόσο περισσότερο περνά το αφηρημένο αυτό από μόνο του στο προσκήνιο και κερδίζει σε απήχηση (Kandinsky W., Για το πνευματικό στη τέχνη, Νεφέλη, 1981, σ. 87).

„Διασπορά“

φοιτητικές (προ)τάσεις

ΠΑΤΡΑ ΓΚΝΤΑΝΣΚ ΠΑΡΙΣΙ

Το πρόγραμμα Erasmus μπορεί να προσφέρει ποικιλία από πολύτιμες ακαδημαϊκές εμπειρίες. Μία απόφοιτη και μία τελειόφοιτη του Τμήματος Χημείας μας περιγράφουν τις εμπειρίες τους από δύο τέτοια προγράμματα, η μία στην Πολωνία και η άλλη στη Γαλλία, αντίστοιχα. Στη μία περίπτωση η πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στο Γκντανσκ και παρουσιάστηκε στην Πάτρα και στην άλλη περίπτωση η πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στην Πάτρα και παρουσιάστηκε στο Παρίσι.

ΒΕΡΑ-ΛΥΔΙΑ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΧΗΜΕΙΑΣ

...από την Πάτρα στο Γκντανσκ και πάλι πίσω ...

Ονομάζομαι Βέρα-Λυδία Δημητρακοπούλου και είμαι απόφοιτος του τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχοντας την επιθυμία να ζήσω την εμπειρία των σπουδών σε κάποιο πανεπιστήμιο του εξωτερικού, αποφάσισα να συνδυάσω μία μετακίνηση Erasmus με την εκπόνηση της πτυχιακής μου εργασίας στο 4ο έτος. Μετά από εκτενή αναζήτηση, ώστε να ασχοληθώ με τον κλάδο της Χημείας Περιβάλλοντος που με ενδιαφέρει, επέλεξα το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο του Γκντανσκ. Με τη βοήθεια των κ. Χ. Καραπαναγιώτη και κ. Τ. Majchrzak, καθηγητών στα δύο τμήματα που ανέλαβαν τη συνεπίβλεψη της πτυχιακής μου, καθώς και των συντονιστών Erasmus των δύο πανεπιστημίων, τον Σεπτέμβριο του 2022 μετακινήθηκα στο Γκντανσκ της Πολωνίας, όπου παρέμεινα έως το Φεβρουάριο του 2023. Η πτυχιακή μου, με θέμα «Ανάπτυξη μεθόδου ποσοτικής ανάλυσης ιόντων χλωριδίου σε υδατικά διαλύματα με χρήση smartphone», ήταν μία αναζήτηση μίας περισσότερο φιλικής προς το περιβάλλον μεθόδου ώστε να γίνονται αναλύσεις που αφορούν στην αλατότητα του νερού. Πρόκειται για μία πραγματικά δημιουργική περίοδο της ζωής μου. Η συνεργασία μου με καθηγητές και φοιτητές στο Γκντανσκ ήταν ιδιαίτερα ευχάριστη. Όλοι ήταν πάντοτε ευγενικοί, διαθέσιμοι να με βοηθήσουν και στο εργαστήριο θεωρούνταν αυτονόητο πως, για όσο ήμουν παρούσα, θα μιλούσαν όλοι στα αγγλικά, ακόμη κι αν η συζήτηση δεν με αφορούσε. Κάποια εργαστήρια ήταν καινούρια, ενώ άλλα ήταν πολύ

καλά διατηρημένα – πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο που ιδρύθηκε το 1904 –, όμως όλα ήταν πλήρως εξοπλισμένα. Παρότι τα απαραίτητα αντιδραστήρια για τα πειράματά μου καθυστέρησαν, ο χρόνος που βρισκόμουν εκεί ήταν σε κάθε στιγμή του παραγωγικός, αφού πραγματοποίησα η ίδια τις δειγματοληψίες στις ακτές της Πολωνίας, συνδυάζοντας την εργασία μου με εκδρομές στη γύρω περιοχή. Είναι φυσικά αδύνατο να παραβλέψω τη χαρά μου για τις φιλίες που δημιούργησα με φοιτητές από την υπόλοιπη Ευρώπη, που διατηρούνται μέχρι σήμερα, αλλά και τα ταξίδια που έκανα εκείνο το διάστημα στις γειτονικές χώρες. Η πτυχιακή μου εργασία τελικά παρουσιάστηκε στην Πάτρα, δίνοντάς μου την ευκαιρία να μοιραστώ ερευνητικά ενδιαφέροντα και αποτελέσματα με την Ελλάδα, ολοκληρώνοντας όλη αυτή την υπέροχη εμπειρία. Στην παρουσίαση της πτυχιακής μου ήρθαν φοιτητές και από μικρότερα έτη που μου εξέφρασαν το θαυμασμό τους για το θέμα που ασχολήθηκαν και την πρόθεσή τους να ακολουθήσουν τα βήματά μου ως το Γκντανσκ. Χαίρομαι που η ερευνητική μου πορεία και εμπειρία ενέπνευσε και τους νεότερους συναδέλφους μου.

ΟΛΓΑ ΜΟΙΡΑΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΧΗΜΕΙΑΣ

...από την Πάτρα στο Παρίσι και πάλι πίσω...

Ονομάζομαι Όλγα Μοίραλη και είμαι τελειόφοιτη του Τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Πατρών. Στις αρχές του 2023, πήρα την απόφαση να κάνω αίτηση για σπουδές Erasmus στο Παρίσι. Έτσι, λοιπόν, στις 11 Ιανουαρίου του 2024 ξεκίνησε αυτό το μοναδικό ταξίδι. Το πανεπιστήμιο στο οποίο είχα γίνει αποδεκτή ήταν το Université Paris-est Creteil Val de Marne, το οποίο βρισκόταν σε ένα προάστιο του Παρισιού, το Creteil. Στο πανεπιστήμιο, καθηγητές και συμφοιτητές ήταν πολύ φιλικοί και υποστηρικτικοί, καθώς τα μαθήματα πραγματοποιούνταν στα γαλλικά. Η καταγωγή αρκετών συμφοιτητών μου ήταν από πολλές διαφορετικές χώρες όπως η Καμπότζη, το Μπαγκλαντές, καθώς και πολλές αποικίες των Γάλλων όπως το Μάλι και η Αλγερία, γεγονός το οποίο με έφερε σε επαφή με πολλούς πολιτισμούς. Παρακολουθούσα μαθήματα και εργαστήρια στον κλάδο της χημείας, όπως Οργανική Χημεία. Στο μάθημα των αγγλικών μας ζητήθηκε από τον καθηγητή να παρουσιάσουμε μια έρευνα, την οποία είτε είχαμε πραγματοποιήσει οι ίδιοι είτε είχαμε μελετήσει μέσα από

επιστημονικό άρθρο. Έχοντας λοιπόν ολοκληρώσει, πριν φύγω από την Ελλάδα, το εργαστηριακό κομμάτι της πτυχιακής εργασίας μου αποφάσισα να την παρουσιάσω. Το θέμα της ήταν «Προεπεξεργασία και ανάλυση μικροπλαστικών σε θαλάσσια ύδατα» υπό την επίβλεψη της καθηγήτριας Χρυσής Καραπαναγιώτη, ενώ πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια της μεταπτυχιακού Χρυσαφένιας Μπατσαούρα. Ήμουν η μοναδική που παρουσίασε έρευνα πάνω στον τομέα του περιβάλλοντος και οι συμφοιτητές μου με τον καθηγητή παρακολουθούσαν με πολύ ενδιαφέρον. Μετά την παρουσίαση μου απευθύνθηκαν ερωτήσεις σε σχέση με την εργασία αλλά και γενικότερα για την Ελλάδα και τα πανεπιστήμιά της. Ήταν μια υπέροχη εμπειρία, καθώς δεν μου είχε δοθεί ποτέ η ευκαιρία να κάνω παρουσίαση στα αγγλικά, πόσο μάλλον για κάτι τόσο σπουδαίο όπως είναι η πτυχιακή εργασία. Αυτή η στιγμή, μαζί με πολλές άλλες, εντός και εκτός του πανεπιστημίου, έκαναν τις μέρες διαμονής μου στο Παρίσι πολύ ξεχωριστές. Θα συνιστούσα σε όλους τους φοιτητές να επιδιώξουν τη συμμετοχή τους σε κάποιο πρόγραμμα Erasmus. Θα γυρίσουν πλούσιοι σε εμπειρίες, γνωριμίες και στιγμές που θα μείνουν για πάντα χαραγμένες στο μυαλό τους.

Η ΤΕΤΡΑΕΤΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ Η ΚΟΡΥΦΗ ΤΟΥ ΠΑΓΟΒΟΥΝΟΥ...

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΤΡΑΚΑ

Η Δήμητρα Δημητρακοπούλου είναι απόφοιτος της Ειδίκευσης Κλασικών Σπουδών του τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου, με παρακολούθηση σεμιναρίων στην Ειδική Αγωγή και τις Μαθησιακές Δυσκολίες και διδακτική εμπειρία. Σήμερα εργάζεται ως Βοηθός Συμβολαιογράφου.

1. Μοιράσου μαζί μας μια θετική ανάμνηση από τα φοιτητικά σου χρόνια στο Πανεπιστήμιο Πατρών.

Δεν νομίζω ότι μπορώ να ξεχωρίσω μία συγκεκριμένη ανάμνηση. Ήταν συνολικά μια περίοδος αφύπνισης, εξερεύνησης και ανεξαρτησίας. Προερχόμενη από μια μικρή πόλη της επαρχίας, ο ερχομός μου στην αχαϊκή πρωτεύουσα μου «άνοιξε τα μάτια» σε όλες εκείνες τις επιλογές που είχα μπροστά μου, τις οποίες δεν είχα φανταστεί μέχρι τότε, με έκανε να αμφισβητήσω όσα ήξερα και να θέσω ερωτήματα και προβληματισμούς, αλλά και τις βάσεις για το άτομο που είμαι σήμερα. Το ίδιο συνέβη και με το αντικείμενο των σπουδών μου. Όπως και οι περισσότεροι πρωτοετείς φοιτητές του τμήματος Φιλολογίας, είχα στο νου μου ότι το πτυχίο Φιλολογίας ισούται με την απασχόληση στην εκπαίδευση. Στην πορεία κατάλαβα ότι ένας φιλόλογος είναι πολλά περισσότερα από αυτό: είναι ερευνητής, μελετητής, επιμελητής, διορθωτής, μεταφραστής, παρατηρητής, αναλυτής, συνθέτης, συγγραφέας, εκπαιδευτικός, σύμβουλος, καθ(οδ)ηγητής, διανοούμενος, στοχαστής, φιλόσοφος, ένα πραγματικό «πολυεργαλείο»! Φυσικά, δεν θα μπορούσα να μην είμαι ευγνώμων προς όλα τα άτομα που γνώρισα και που στάθηκαν δίπλα μου, που μου έδειξαν τον δρόμο, που με βοήθησαν να εξελιχθώ ως άνθρωπος και μου έδωσαν σπουδαία μαθήματα ζωής, άτομα που ακόμα και σήμερα έχω την τιμή να αποκαλώ φίλους μου!

2. Ποιο ήταν το αντικείμενο των μεταπτυχιακών σου σπουδών;

Οι μεταπτυχιακές σπουδές μου σχετίζονταν άμεσα με τις προπτυχιακές μου, καθώς με την απόκτηση του πτυχίου ήρθε και η συνειδητοποίηση ότι η τετραετής φοίτηση ήταν μόνο η κορυφή του παγόβουνου που ονομάζεται «Φιλολογία» και πως υπήρχαν πολλά στοιχεία που παρέμεναν κρυμμένα κάτω από την επιφάνεια. Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Σύγχρονες αναγνώσεις και ερμηνευτικές προσεγγίσεις στην αρχαία ελληνική και λατινική γραμματεία» του Τμήματος Φιλολογίας μου έδωσε την ευκαιρία να εμβαθύνω ακόμα περισσότερο στο αντικείμενο των σπουδών μου, να περιηγηθώ σε κείμενα λιγότερο γνωστά στο ευρύ κοινό και να μελετήσω διεξοδικά τους κλάδους της φιλοσοφίας, της κωμωδίας, της επικής ποίησης, της παραδοξολογίας, της επιστολογραφίας, της επιγραφικής και της παπυρολογίας.

3. Ποια θεωρείς πως είναι τα κλειδιά για να είναι κάποιος επιτυχημένος καθηγητής;

Χρειάζεται σίγουρα να έχει βαθιά γνώση του αντικειμένου που διδάσκει, αλλά και τη συνειδητοποίηση ότι ποτέ δεν πρόκειται να φτάσει στην απόλυτη γνώση, για αυτό πρέπει συνεχώς να ερευνά και να μαθαίνει και να μην επαναπαύεται. Η διαδικασία της μάθησης είναι σύνθετη, πολύπλοκη, πολυεπίπεδη και διαχρονική. Το δίπολο μαθητή - καθηγητή μπορεί να εναλλάσσεται: ο καθηγητής μπορεί να διδάσκει και ο μαθητής να μαθαίνει, αλλά και ο καθηγητής να μαθαίνει και ο μαθητής να διδάσκει. Για αυτό το λόγο πρέπει να είναι ανοιχτόμυαλος, να παρατηρεί και να αλληλεπιδρά ενεργά με τους μαθητές, να αναλύει δεδομένα και καταστάσεις και να προσαρμόζεται στα νέα στοιχεία, ένας πραγματικός «χαμαιλέον». Επιπλέον, οφείλει να αντιμετωπίζει τον «συνεργάτη» του στη διαδικασία της μάθησης με σεβασμό, ευγένεια, προσήνεια, κατανόηση και υπομονή.

4. Με τι ασχολείσαι στον ελεύθερο χρόνο σου;

Προσπαθώ συνεχώς να παραμένω δραστήρια και ενεργητική, να τρέφω το σώμα, την ψυχή και το πνεύμα μου με νέες εμπειρίες, γνώσεις και συγκινήσεις. Το καθημερινό μου πρόγραμμα είναι ιδιαίτερα απαιτητικό τις περισσότερες ώρες της εβδομάδας, ωστόσο ένας περίπατος λίγο έξω από την πόλη, κοντά στη φύση, μου δίνει την ευκαιρία να αποσυμπιεστώ από την ένταση και το άγχος της ημέρας. Απαραίτητο αξεσουάρ στη βόλτα μου αποτελούν τα ασύρματα ακουστικά μου, για να ακούσω την αγαπημένη μου μουσική ή το νέο επεισόδιο της αγαπημένης μου σειράς podcast ή και να καλέσω κάποιον φίλο/η και να μοιραστώ τις σκέψεις μου μαζί του/της. Ακόμα, μου αρέσει να διαβάζω λογοτεχνικά βιβλία και ebooks και να ψάχνω πληροφορίες για θέματα που με ενδιαφέρουν ή μου προκαλούν το ενδιαφέρον μέσα από άρθρα της επικαιρότητας. Όταν δίνεται η ευκαιρία, παρακολουθώ πολιτιστικά θεάματα, όπως θεατρικές και κινηματογραφικές παραστάσεις, κοινωνικές εκδηλώσεις, παρουσιάσεις βιβλίων και εκθέσεις ζωγραφικής, ενώ ταυτόχρονα προγραμματίζω μικρές αποδράσεις σε κοντινούς (ή και όχι) προορισμούς που συνδυάζουν επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και γαστρονομικά στέκια.

5. Τι θα συμβούλευες έναν νέο που θέλει να ασχοληθεί με τον κλάδο της φιλολογίας στην Ελλάδα σήμερα;

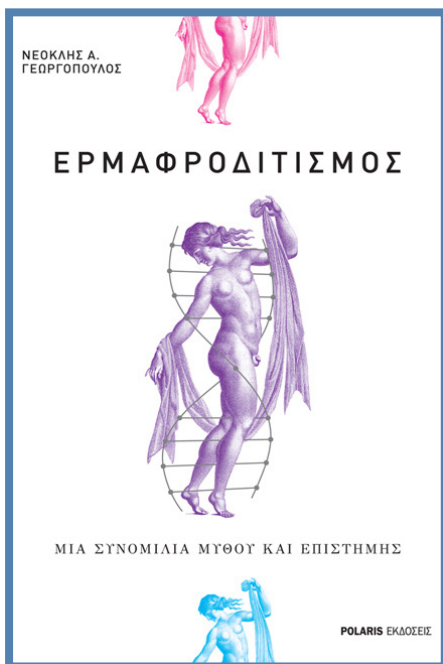
Εάν και εφόσον έχει σιγουρευτεί με την επιλογή του και πιστεύει ότι αυτό είναι το αντικείμενο με το οποίο θέλει να ασχοληθεί πραγματικά, να κλείσει τα αυτιά του στις «Σειρήνες» και τις «Κασσάνδρες» της καταστροφολογίας και να ακούσει το ένστικτό του. Κανένας δεν απέτυχε κάνοντας κάτι που αγαπά. Όταν κάποιος δίνει λίγο από τον εαυτό του σε αυτό που κάνει, κερδίζει πολλά και πολλαπλά, καθώς προσφέρει όχι μόνο στους άλλους, αλλά και στον ίδιο του τον εαυτό. Επιπλέον, θα τον συμβούλευα να αποβάλει περιοριστικές πεποιθήσεις και στερεότυπα για τον ρόλο του φιλόλογου αποκλειστικά και μόνο ως επαγγελματία καθηγητή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Όπως ειπώθηκε ήδη, ένας φιλόλογος είναι πραγματικό «πολυεργαλείο» με ποικίλες δεξιότητες και ικανότητες, οι οποίες αποτελούν σημαντικά πλεονεκτήματα και τον κάνουν ανταγωνιστικό στην εργασιακή πραγματικότητα της Ελλάδας.

ΝΕΟΚΛΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΙΣΜΟΣ. ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΥΘΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ POLARIS, 2021.

ΚΩΣΤΑΣ ΡΑΒΑΝΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΤΕΕΑΠΗ

Η μετατροπή της επιστημονικής γνώσης σε υλικό κατάλληλο για διδασκαλία στην τυπική εκπαίδευση ή για εκλαϊκευμένη προσέγγιση σε άτυπες μορφές εκπαίδευσης και ενημέρωσης είναι μια ιδιαίτερα εξειδικευμένη εργασία τεράστιας δυσκολίας. Πρόκειται για έναν ισχυρό άξονα έρευνας και ανάπτυξης επιμέρους επιστημονικών περιοχών των Επιστημών της Εκπαίδευσης, όπως, για παράδειγμα, της Διδακτικής της Βιολογίας ή της Φυσικής. Όσοι και όσες εργάζονται ερευνητικά στην περιοχή του μετασχηματισμού ή/και της εκλαϊκευσης της επιστημονικής γνώσης, έχοντας πλήρη συνείδηση της ακραίας πολυπλοκότητας της εργασίας αυτής, συχνά έχουν εκ προοιμίου ισχυρές επιφυλάξεις για το αποτέλεσμα των προσπαθειών παραγωγής απλοποιημένης επιστημονικής γνώσης με διάφορες μορφές (βιβλία, ψηφιακό υλικό, άρθρα κ.λπ.), ακόμα και από επιστήμονες υψηλού κύρους. Και δυστυχώς πολύ συχνά οι επιφυλάξεις αυτές επιβεβαιώνονται, καθώς άνθρωποι με πολυετή αφοσίωση και σημαντικό έργο στα Θεωρητικά Μαθηματικά, την Κβαντική Φυσική ή τη Μοριακή Βιολογία, δεν έχουν τις δυνατότητες να υποτάξουν την πένα τους σε ερωτήματα όπως «ποιο είναι το κοινό στο οποίο απευθύνομαι;», «από που θα αντλήσω τους διανοητικούς πόρους με τους οποίους θα επιχειρή-

σω την εκλαϊκευση;», «ποιο είναι το προαπαιτούμενο επίπεδο γνώσεων των δυνητικών αναγνωστών;», «ποιοι γλωσσικοί κώδικες επιτρέπουν στα διαφορετικά ακροατήρια την κατανόηση;», καθώς δεν είναι ασχημένοι σε αυτή την πρακτική.

Το βιβλίο *Ερμαφροδιτισμός. Μια συνομιλία μύθου και επιστήμης* του Καθηγητή του Τμήματος Ιατρικής του Πανεπιστημίου Πατρών Νεοκλή Γεωργόπουλου επιτυγχάνει με έναν αξιοσημείωτο τρόπο να υπερβεί τόσο την τεράστια δυσκολία του ίδιου του αντικειμένου της μελέτης όσο και όλα τα ερωτήματα-εμπόδια, όπως αυτά στα οποία προαναφερθήκαμε. Αντικείμενο της εργασίας αυτής είναι η συστηματική προσέγγιση των δομικών και λειτουργικών χαρακτηριστικών και το είδος των βιολογικών και βιοχημικών διεργασιών που οδηγούν σε ταυτότητες ανθρώπων που σήμερα η επιστήμη χαρακτηρίζει ως «διαφυλικούς», δηλαδή των συνανθρώπων μας που έχουν κάποια διαφοροποίηση στα βιολογικά χαρακτηριστικά του φύλου, άτομα τα οποία στο βάθος του ιστορικού χρόνου αποκαλούνται «ερμαφρόδιτα». Είναι αυτονόητο ότι το θέμα αυτό δεν είναι απλώς κάποιο ελκυστικό επιστημονικό θέμα που διεγείρει τη φιλομάθεια ή την περιέργεια, όπως οι μαύρες οπές, η διπλή έλικα του DNA ή ο κβαντικός κόσμος. Πρόκειται για ένα θέμα το οποίο, πέραν των εξαιρετικά πολύπλοκων βιολογικών

και ιατρικών συνιστωσών του, βρίσκεται στο κέντρο πολιτισμικών, ψυχολογικών, κοινωνικών αλλά και ενίοτε πολιτικών διεργασιών, μια προαιώνια εκκρεμότητα που χάνεται στο βάθος του παρελθόντος χρόνου και των ορίων της ανθρώπινης ύπαρξης.

Από το σύνολο αυτού του πολύπλοκου έργου, όπως εκδιπλώνεται στον ιστορικό χρόνο και στις διαφορετικές περιόδους της επιστημονικής ανάπτυξης, είναι σαφές ότι η επιστημονική και επαγγελματική δέσμευση του συγγραφέα, ως ενεργού γιατρού, δασκάλου και ερευνητή, τον έχει οδηγήσει προνομιακά στην ιατρικού χαρακτήρα αναμέτρηση με το σύνολο των παραγόντων που καθορίζουν το φαινόμενο των διαφοροποιήσεων του φύλου. Ωστόσο, είναι φανερό ότι αυτή ακριβώς η βαθιά εμπλοκή του τον οδήγησε στην οικοδόμηση ενός διανοητικού χώρου προσέγγισης του ζητήματος, που βρίσκεται σε μεγάλη απόσταση από τις προκείμενες της επιστημονικής του εξειδίκευσης, χωρίς όμως να τις προδίδει ούτε στο ελάχιστο. Έτσι, επιχειρώντας να αποτυπώσει σε μια συνολική σύνθεση ερευνητικά δεδομένα, ιδέες και ρεύματα σκέψης, ψυχο-κοινωνιολογικές προβληματικές και διεισδυτικές αναγνώσεις των στερεοτύπων, προσφεύγει σε ένα υλικό τεκμηρίωσης και διεύρυνσης των ορίων προσέγγισης του θέματος που υπερβαίνει κατά πολύ την απόπειρα εκλαϊκείωσης της γνώσης. Πέραν του υλικού που αντλείται από τα πεδία της Βιολογίας και της Ιατρικής και μεταπλάθεται στις ευρύτερες διαστάσεις τους όπως θα ήταν αναμενόμενο, στην τελική σύνθεση συμβάλλουν με απρόσμενη βαρύτητα περιοχές και σταθμοί της διαδρομής του ανθρώπινου πολιτισμού, στα οποία ανιχνεύονται όψεις του αντικειμένου του έργου αυτού.

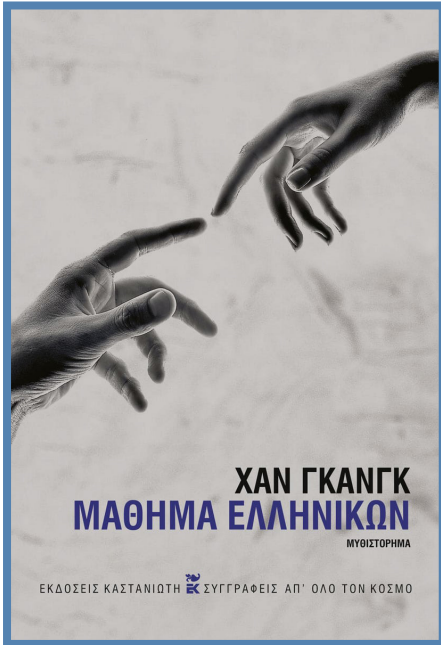
Η επιλογή αυτή διέπεται από ένα είδος αίσθησης εσωτερικευμένης «οικονομίας» του συγγραφέα, καθώς υπογραμμίζει ότι στα ερωτήματα που είναι σύμφυτα με την ανθρώπινη φύση και ύπαρξη, την πολιτισμική πρόσληψη της διαφοράς και τις συλλογικές στερεοτυπικές αναπαραστάσεις των οντολογικών ερωτημάτων, το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του χώρου και του χρόνου αναφοράς οριοθετούνται πολύ δύσκολα. Για τα θέματα και τα ερωτήματα που σχετίζονται με τη διαφοροποίηση του φύλου και τις διαταραχές της και εντοπίζονται στη μυθολογία, τον Ησίοδο, τους Ορφικούς, τον Αριστοτέλη, τον Πλάτωνα και φυσικά στον Ιπποκράτη, αλλά και στον Βιτρούβιο, τον Διόδωρο τον Σικελιώτη, τον Τίτο Λίβιο, σε κάθε διανοητή στον ιστορικό χρόνο και πρωτίστως στο σήμερα, ο συγγραφέας δημιουργεί αυτοβούλως πολλαπλές προκλήσεις: ερμηνεύει με βιοεπιστημονικούς όρους τα κείμενα που μας έχουν παραδοθεί, χρησιμοποιώντας το εξαιρετικό και απολαυστικό εύρημα των μεταχρονολογημένων διαγνώσεων με βάση τις πιο σύγχρονες αναφορές στη Βιολογία και την Ιατρική, απευθύνεται γι' αυτά με εκλαϊκευμένο τρόπο σε ένα γενικότερο κοινό υπονομεύοντας στερεότυπα και εύκολες απαντήσεις και τέλος, χωρίς περιορισμούς, βυθίζεται στις λεπτομέρειες μιας ανάλυσης για ένα εξειδικευμένο ακροατήριο που μπορεί να προσεγγίσει τα θέματα αυτά σε βάθος. Η συγγραφική αυτή σύλληψη επιτρέπει από τη μια πλευρά τη δημιουργία γεφυρώσεων που προκαλεί, και μπορεί να δοκιμάζει τις αντοχές κάθε αναγνώστη, και από την άλλη δημιουργεί πολλαπλά επίπεδα προσέγγισης και υποστηρίζει τη δυνατότητα μιας απολύτως κατανοητής μελέτης του υλικού, ακόμα κι αν παραλειφθούν κάποια τμήματα του κειμένου.

Το στοίχημα που έβαλε με τον εαυτό του ο Νεοκλής Γεωργόπουλος ήταν παρακινδυνευμένο, καθώς η συνεχής μετατόπιση μεταξύ απομακρυσμένων σημείων ισορροπίας, των οποίων η προσέγγιση απαιτεί μεγάλα άλματα, δημιουργεί ένα συνεχή κίνδυνο πτώσης στο κενό. Η ευρυμάθεια, η βαθιά κατανόηση του πολύμορφου υλικού που συγκέντρωσε και επεξεργάστηκε από γνωστικές περιοχές με τις οποίες δεν οφείλει να έχει επιστημονική εξοικείωση, η απροκατάληπτη ανίχνευση μιας θεματολογίας που στην κοινή θέα και πρόσληψη δημιουργεί συχνά δυσθυμία, μηδενιστικά αντανάκλαστικά, ψευδο-ηθική απαξία βυθισμένη στην άγνοια, θυμηδία και συχνά ασεβή χλεύη προς την ανθρώπινη φύση, αποτέλεσαν τα βασικά υλικά που δυναμικά οδήγησαν σε ένα συγγραφικό εγχείρημα το οποίο δικαιώνει τον συγγραφέα για την βαριά και απαιτητική διανοητική επένδυση που έκανε. Αν προσθέσει κανείς και την αξιοσημείωτη γλωσσική ευστάθεια που ανταποκρίνεται λυσιτελώς στις πολλαπλές προκλήσεις που ο ίδιος επέλεξε να κατασκευάσει, ο συγγραφέας κατάφερε να δημιουργήσει ένα συμπαγές κείμενο πολλαπλών στοχεύσεων που μετασχηματίζει το υλικό που επεξεργάστηκε και το παραδίδει σε ένα ευρύ φάσμα ετερόκλητων αναγνωστών και δυναμικών αναγνώσεων.

ΠΩΣ Η HAN KANG ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΕΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΡΕΑΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΓΕΡΑΝΤΩΝΗ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Η Han Kang¹ είναι η πρώτη Κορεάτισσα και η πρώτη Ασιάτισσα εν γένει στην ιστορία του θεσμού που τιμήθηκε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας, «για την έντονη ποιητική πεζογραφία της, που αντιμετωπίζει ιστορικά τραύματα και εκθέτει την ευθραυστότητα της ανθρώπινης ζωής».² Στο τεύχος 14 (Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2023) του περιοδικού με αφορμή το βιβλίο της Won-ryung Sohn, *Το αγόρι που δεν ήξερε τι θα πει φόβος*, είχα προτείνει την Han Kang για το μυθιστόρημά της *Η χορτοφάγος*. Το συγκεκριμένο έργο εστιάζει στην ψυχική ασθένεια και την παραμέληση μιας γυναίκας από την οικογένειά της. Σύμφωνα με τον Διονύσιο Σκλήρη η γραφή της είναι αντίστοιχη του Franz Kafka, καθώς «διαθέτει μία παρόμοια πραγμάτευση υπαρξιακών θεμάτων μέσα από το γκροτέσκο και το φρικώδες».³ Η ιστορία περιστρέφεται γύρω από την «παθητική αντίσταση» μιας απλής νοικοκυράς, η οποία αποφασίζει να μην φάει ξανά κρέας λέγοντας ότι θέλει να ζήσει σαν φυτό. Μιλά για την πατριαρχία με τρόπο έμμεσο: αποστρέφεται ξαφνικά την κρεατοφαγία, αλλά συμβολικά όλα τα «πρέπει». Όσο πιο τρελή τη θεωρούν οι ανδρικές φιγούρες της ζωής της, τόσο πιο εκκεντρική, ολιγόφαγη και απροσάρμοστη γίνεται.

Εδώ θα επικεντρωθώ στο μυθιστόρημα *Μάθημα ελληνικών* το οποίο περιγράφει τη σχέση ανάμεσα σε μία γυναίκα και έναν άνδρα, που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ομιλία και την όραση. Η πρωταγωνίστρια, θύμα οικογενειακής κακοποίησης, αντιμετωπίζει την απώλεια της φωνής της. Ταξιδεύει για να μάθει ελληνικά, μια γλώσσα με ισχυρή φιλοσοφική και πολιτισμική κληρονομιά. Συναντιούνται σε μια Ακαδημία, όπου εκείνος παραδίδει κι εκείνη παρακολουθεί μαθήματα ελληνικών. Ο ψυχοθεραπευτής της κοπέλας πιστεύει ότι έχασε τη φωνή της επειδή δεν μπορούσε να διαχειριστεί τις απώλειες της ζωής της. Εκείνη όμως θεωρεί ότι τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά, γιατί από παιδί έχει μια ιδιόμορφη σχέση με τη γλώσσα. Πιστεύει ότι κανένα μέσο δεν είναι πιο άμεσο από το βλέμμα, καθώς μέσα από αυτό μπορεί να αποδώσει με ακρίβεια ό,τι θέλει να εκφράσει. Γι' αυτό αποφασίζει να μάθει ελληνικά, επιδιώκοντας να επανακτήσει τη γλώσσα με δική της πρωτοβουλία. Εκείνος σε εφηβική ηλικία μετακομίζει με την οικογένειά του από την Κορέα στη Γερμανία. Όσο και να προσπαθεί, δεν μπορεί να μιλήσει τα γερμανικά όπως οι συμμαθητές του. Νιώθει διχασμένος ανάμεσα σε δύο πολιτισμούς. Μελετώντας τη γλώσσα έρχεται σε επαφή με τις θεωρίες του Πλάτωνα για την ομορφιά, για την ψυχή, για το καλό και το κακό, οι οποίες τον προβληματίζουν. Οδεύοντας προς την τυφλότητα λόγω κληρονο-

1. Γεννήθηκε το 1970 στην πόλη Gwangju της Νότιας Κορέας. Σπούδασε πρώτα Φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο Yonsei και έπειτα Κορεάτικη λογοτεχνία. Στα γράμματα εμφανίστηκε το 1993 με πέντε ποιήματα. Με το μυθιστόρημα *Η χορτοφάγος* αναγνωρίστηκε παγκοσμίως, όταν η αγγλική του μετάφραση τιμήθηκε με το Διεθνές Βραβείο Booker 2016. Εργάστηκε ως καθηγήτρια στο Τμήμα Δημιουργικής Γραφής του Ινστιτούτου Τεχνών της Σεούλ, όπου και ζει. Τιμήθηκε από τη Σουηδική Ακαδημία με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας 2024.

2. Η επίσημη ανακοίνωση του θεσμού: <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2024/han/facts/>.

Στο βιβλίο *Human Acts* γράφει για τη σφαγή εκατοντάδων σπουδαστών και άοπλων πολιτών στην Gwangju το 1980 από το τότε στρατιωτικό δικτατορικό καθεστώς της Νότιας Κορέας, με τα ανεξακριβωτής ταυτότητας άτομα κορμιά να θυμίζουν την Αντιγόνη του Σοφοκλή. Βλ. περισσότερα για την εξέγερση της Gwangju στο «Neoliberalism and the Gwangju Uprising» του Georgy Katsiafka.

3. Βλ. Διονύσιος Σκλήρης, «Χαν Κανγκ: Η λογοτεχνία ως φωνή των φιμωμένων», *Κοσμοδρόμιο*, 15/10/2024.

μικής ασθένειας, στα τριάντα του αποφασίζει να επιστρέψει στην Κορέα και να διδάξει αρχαία ελληνικά. Αυτοί οι δύο άνθρωποι συναντώνται και συνειδητά προσπαθούν να προχωρήσουν και να ζήσουν μαζί. Μέσα από την κοινή τους προσπάθεια αναπτύσσουν μια ουσιαστική σχέση. Οι χαρακτήρες είναι βαθιά τραυματισμένοι, αλλά και γεμάτοι ελπίδα, τολμώντας να εκφράσουν την ανάγκη τους για επαφή με τους γύρω τους. Δεν σταματούν να κάνουν όνειρα.⁴

Το μυθιστόρημα εξερευνά την απώλεια, τη μνήμη και την αναζήτηση νοήματος μέσα από την τέχνη και τη γλώσσα. Η επιλογή των ελληνικών ως κεντρικό στοιχείο δεν είναι τυχαία. Η γλώσσα, με τις φιλοσοφικές της ρίζες και την ιστορική της βαρύτητα, γίνεται σύμβολο για την κατανόηση του κόσμου. Λειτουργεί και ως σύμβολο κατανόησης του εαυτού, αφού η εκμάθησή της γίνεται εργαλείο για την υπέρβαση του πόνου. Η επικοινωνία δεν είναι απλώς ένα μέσο, αλλά ένας σκοπός, με τη γλώσσα να λειτουργεί ως όχημα υπέρβασης των τραυμάτων, καθώς η διαδικασία της εκμάθησής της γίνεται εργαλείο αυτογνωσίας και γέφυρας με το παρελθόν. Η Han Kang συνδέει το προσωπικό δράμα των χαρακτήρων με ερωτήματα υπαρξιακά για την ανθρώπινη φύση, τη θνητότητα και την ομορφιά του κόσμου. Αντλώντας έμπνευση από τη φιλοσοφία, τη φύση και την κοινωνία, δημιουργεί σύνθετους χαρακτήρες και έργα που περιλαμβάνουν τη σύγκρουση μεταξύ ύλης και πνεύματος, το ζήτημα της αυτονομίας, τη βία και τις βαθύτερες φοβίες των ανθρώπων. Γράφει επίσης για το επίπονο παρελθόν και την έμφυλη ανισότητα, όπου η θέση της γυναίκας στην Ασία είναι αυστηρά ρυθμιζόμενη. Η απλότητα στον λόγο της δεν είναι τυχαία. Επιστρατεύει τη σιωπή, τους υπαινιγμούς και την απογύμνωση του κειμένου για να επιτρέψει στον αναγνώστη να ερμηνεύσει μόνος του τις πράξεις των χαρακτήρων και να του δημιουργήσει έντονα συναισθήματα. Παρόλο που οι ιστορίες της εστιάζουν σε κορεάτικα ζητήματα, τα μηνύματα είναι οικουμενικά, με αποτέλεσμα να γοητεύει τους δυτικούς αναγνώστες.

«Γράφει πιέζοντας ανάμεσα στα δόντια της εκείνη την αίσθηση που αποκτήθηκε μόνο με τη μνήμη. Διέφθαρται.

Μια ψυχρή και συμπαγής λέξη σαν μια κολόνα πάγου.

Μια εξαιρετικά αυτόνομη λέξη που δεν περιμένει να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με οποιαδήποτε άλλη λέξη.

Μια λέξη που μόνο αφού αποφασίσει κανείς αμετάκλητα την αιτία, το αποτέλεσμα και τη διάθεση, θα μπορέσει στο τέλος να βγει από τα χείλη.»⁵

4. Το μυθιστόρημα αρχίζει με τη φράση «υπήρχε ένα ξίφος ανάμεσά μας». Είναι η φράση που ο Borges ζήτησε να γραφτεί στον τάφο του, καθώς ήταν τυφλός και η αναπηρία αυτή τον κρατούσε σε απόσταση από τον κόσμο. Το όνομα του συγγραφέα αναφέρεται συχνά στο κείμενο.

5. Han Kang, *Μάθημα Ελληνικών*, μτφρ. Αμαλία Τζιώτη, εκδ. Καστανιώτη, 2022, σελ. 22.

ΖΟΖΕ ΣΑΡΑΜΑΓΚΟΥ, ΠΕΡΙ ΤΥΦΛΟΤΗΤΟΣ: ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΝΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ.

ΣΟΦΙΑ ΤΣΑΝΑΚΑ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου: «Ένας άνθρωπος χάνει ξαφνικά το φως του. Τα περιστατικά αιφνίδιας τύφλωσης κλιμακώνονται και η κυβέρνηση αποφασίζει να βάλει σε καραντίνα όλους τους τυφλούς. Μέσα σε αυτούς ένας οφθαλμίατρος με την γυναίκα του, που παριστάνει την τυφλή για να μην τον αποχωριστεί. Με γραφειοκρατική ακρίβεια ο Ζοζέ Σαραμάγκου έχει υπολογίσει όλα όσα θα μπορούσαν να συμβούν σε έναν κόσμο που χάνει την όρασή του.»

Στο αλληγορικό του μυθιστόρημα *Περί τυφλότητας* ο Ζοζέ Σαραμάγκου πλάθει ένα λογοτεχνικό σύμπαν, μέσα στο οποίο επιδιώκει να βάλει ενεργά τον αναγνώστη. Αυτό το πετυχαίνει με τη μη αναφορά συγκεκριμένου τόπου και χρόνου εντός του οποίου διαδραματίζονται τα γεγονότα. Η ουτοπία και αχρονία σε συνδυασμό με την ανωνυμία των ηρώων (αναφέρονται μόνο με ιδιότητες και όχι με ονόματα) υποβάλλει την ιδέα ότι αυτό θα μπορούσε να συμβεί στον καθένα και παντού.

Η αφήγηση είναι τριτοπρόσωπη, αλλά ο παντογνώστης αποστασιοποιημένος αφηγητής δεν εστιάζει στα δρώμενα μόνο με έναν φακό, τον δικό του. Αφήνοντας μια γυναίκα να βλέπει μέσα στους τυφλούς, προσθέτει μια ακόμη αφηγηματική φωνή που μπλέκεται επιδέξια με τη φωνή του αφηγητή. Τη ζοφερότητα της εξιστόρησης τέμνει το ειρωνικό ύφος εκεί όπου υπάρχουν λογοπαίγνια με το ρήμα «βλέπω», όπως «...Η εικόνα του ήταν εκεί και τον έβλεπε, εκείνος όμως δεν μπορούσε να δει την εικόνα του...», «...όλα λευκά τα βλέπω ακόμα...», ή με την αναφορά γνωστών παροιμιών με παιγνιώδη τρόπο «... ο έρωτας, για τον οποίο λένε ότι είναι τυφλός, έχει κι αυτός κάτι να πει στο θέμα αυτό...».

Η έλλειψη σημείων στίξης, παραγράφων και διακριτικών στην αλλαγή του ομιλητή συνηθίζεται σε όλα σχεδόν τα έργα του Σαραμάγκου, όμως εδώ αυτό το είδος ασθμαίνουσας γραφής ταιριάζει απόλυτα στο θέμα, αφού η έλλειψη τάξης, που περιγράφεται με το ξέσπασμα της επιδημίας, θα ήταν άτοπο να αποδοθεί με ένα κείμενο σε πλήρη γραμματική και συντακτική αρμονία.

Μέσα από το έργο αυτό ο συγγραφέας συνομιλεί με άλλα λογοτεχνικά κείμενα, αφού το θέμα της νόσου και των επιδημιών έχει γεμίσει αρκετές σελίδες σε διάφορα λογοτεχνικά είδη. Η πρώτη σύνδεση γίνεται με το εμβληματικό έργο του Τόμας Μαν *Το μαγικό βουνό*. Ο ήρωας εδώ επισκέπτεται για τρεις εβδομάδες τον ξάδελφό του που νοσηλεύεται φυματικός σε ένα ορεινό σανατόριο στην Ελβετία και παραμένει για επτά χρόνια σε μία συνθήκη εθελούσιου εγκλεισμού, γοητευμένος από τις ιδέες που διακινούνται εκεί.

Μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι και στο μυθιστόρημα του Σαραμάγκου, μετά από κάποιες αντιστάσεις που προβάλλουν στην αρχή, οι εγκλειστοί συμβιβάζονται με τη φρίκη και την εξαθλίωση του ιδρύματος, με αντάλλαγμα την τακτική χορήγηση τροφής: «...γιατί εδώ αγαπητοί μου, μόνο φαΐ και ύπνο έχει. Αν το καλοσκεφτεί κανείς, δεν είναι και τόσο άσχημα. Όταν δεν λείπει το φαγητό, γιατί χωρίς αυτό δεν ζει κανείς, είναι σαν σε ξενοδοχείο. Αντίθετα, τι Γολγοθάς θα ήταν για έναν τυφλό ο έξω κόσμος, η πόλη, πραγματικός Γολγοθάς...».

Η επιδημία της πανώλης του 14ου αιώνα στην Ευρώπη έχει περάσει στη λογοτεχνία ως «μαύρος θάνατος». Εδώ, μια από τις πρώτες ενέργειες της κυβέρνησης είναι να αντικαταστήσει την κακόηχη τυφλότητα με τον όρο «λευκή πηγή». Όμως ο Θουκυδίδης είναι ο πρώτος που διασώζει στη Συγγραφή του την περιγραφή των συμπτωμάτων και τις συνέπειες, σωματικές και ηθικές, της νόσου που έπληξε την πολιορκημένη Αθήνα το 430 π.Χ., παραδίδοντας μια αξιόλογη μαρτυρία της αντίδρασης των ανθρώπων στο πλήγμα:

«...και οι νεκροί κείτονταν ο ένας πάνω στον άλλο [...] όπως λοιπόν τους πίεζε υπερβολικά το κακό, άρχισαν μέσα στην απόγνωσή τους να αδιαφορούν για τα ιερά και τα όσια [...] Και όλα τα έθιμα που είχαν μέχρι τότε σχετικά με τις ταφές καταπατήθηκαν, δηλαδή έθαβαν τους νεκρούς τους όπως μπορούσε ο καθένας και πολλοί, λόγω των πολλών θανάτων, κατέφυγαν σε ντροπιαστικές ταφές. Γιατί άλλοι τοποθετούσαν τον δικό τους νεκρό πάνω σε ξένη πυρά και την άναβαν προφθάνοντας εκείνους που την είχαν στήσει, άλλοι πάλι, ενώ καιγόταν άλλος νεκρός, έριχναν από πάνω του αυτόν που έφερναν και εξαφανίζονταν [...] Η αρρώστια έφερε για πρώτη φορά στην πόλη τη μεγαλύτερη ανομία [...] Έτσι αποφάσιζαν να χαρούν τη ζωή τους και να επιδίδονται στις απολαύσεις, θεωρώντας ότι τα σώματα και τα χρήματα ήταν εξίσου εφήμερα [...] και κατόντησε να θεωρείται καλό και χρήσιμο μόνο ό,τι πρόσφερε άμεση απόλαυση [...] Κανένας φόβος των θεών ή νόμος των ανθρώπων δεν τους συγκρατούσε, από τη μια βλέποντας ότι όλοι αδιακρίτως πέθαιναν και συμπεραίναν ότι είναι το ίδιο είτε σέβεται κανείς τους θεούς είτε όχι και από την άλλη γιατί κανείς δεν πίστευε ότι θα επιζούσε μέχρι να γίνει δίκη και να τιμωρηθεί για τις ανομίες του...».¹

Η συμμορία των τυφλών μέσα στο ίδρυμα που συσσωρεύει τρόφιμα και τιμαλφή, οι νεκροί που σαπίζουν στην αυλή του και στους δρόμους της πόλης και η κατάληψη των κτιρίων δημοσίων και ιδιωτικών από τους απελπισμένους που προσπαθούν να επιβιώσουν, μας δείχνει με ξεκάθαρο τρόπο ότι η ανθρώπινη φύση κάπως παρόμοια αντιδρά σε τέτοιες συμφορές ανά τους αιώνες.

Το μυθιστόρημα, αν και πολύ σκοτεινό και σε πρώτη ανάγνωση απαισιόδοξο, εκεί προς το τέλος μας δίνει δύο νότες αισιοδοξίας: καταρχάς ο τυφλός συγγραφέας βρίσκει τον τρόπο να αφήσει τις λέξεις του στο χαρτί μνημιώνοντας το γραπτό του, «...θέλετε να πείτε ότι μας περισσεύουν λέξεις, Θέλω να πω ότι έχουμε έλλειμμα σε αισθήματα. Έχουμε αισθήματα αλλά έχουμε πάψει να χρησιμοποιούμε λέξεις που τα εκφράζουν...» και ίσως ο συγγραφέας εδώ μας παραδίδει ένα από τα κλειδιά της συγγραφικής του πράξης «...ο συγγραφέας είναι σαν κάθε άλλον άνθρωπο, δεν μπορεί να τα ξέρει όλα, ούτε μπορεί να τα ζει όλα, χρειάζεται να ρωτά και να φαντάζεται...». Χαρακτηριστική η σκηνή που η γυναίκα του γιατρού διαβάζει στους συντρόφους της και αυτό το σύστημα ανάγνωσης-ακρόασης παρουσιάζεται ως το μέσο για να ξεχαστούν «...Τώρα δεν υπάρχει άλλη μουσική από τις λέξεις, κι αυτές κυρίως όσες είναι στα βιβλία, είναι διακριτικές [...] γιατί τα βιβλία του κόσμου, όλα μαζί, είναι αυτό που λένε για το σύμπαν, άπειρα...».

Η δεύτερη χαραμάδα αισιοδοξίας προκύπτει από τη στιχομυθία-ερωτική εξομολόγηση του γέρου με την καλύπτρα στο μάτι και της κοπέλας με τα μαύρα γυαλιά: «...Εγώ λίγα πράγματα ξέρω για τις γυναίκες και για σένα τίποτα, κι όσο για άντρας πέρασε ο καιρός μου, τώρα είμαι ένας γέρος και μονόφθαλμος εκτός από τυφλός [...] Η τερατώδης επιθυμία μου να μην ξαναβρούμε ποτέ την όρασή μας, Γιατί, Για να συνεχίσουμε να ζούμε έτσι, Εννοείς όλοι μαζί ή εσύ με εμένα [...] Απάντησε [...] Εγώ με σένα [...] Αφού το θέλεις ας είναι, γιατί στον άντρα που ζει ακόμα μέσα μου αρέσει πολύ η γυναίκα που υπάρχει μέσα σου, Τόσο δύσκολο ήταν να κάνεις αυτήν την ερωτική εξομολόγηση, Στην ηλικία μου το γελοίο φοβίζει...», μια τρανή απόδειξη ότι σε μια τόσο δύσκολη κατάσταση δύο άνθρωποι που αν είχαν την όρασή τους ίσως να μην κοιτάζονταν ποτέ, μέσα στη συνθήκη της τυφλότητας μπορούν να ανακαλύψουν τα αισθήματά τους και να συμπορευτούν με οδηγό την αγάπη.

1. Αμφιλόχιος Παπαθωμάς, Βίαιος Διδάσκαλος, Η παθολογία του πολέμου και της δύναμης στον Θουκυδίδη, Αθήνα, 2016.

ANORA: ΜΙΑ «ΣΤΑΧΤΟΠΟΥΤΑ» ΧΩΡΙΣ HAPPY END

ΧΑΡΑ ΛΑΓΟΥ

ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΔΙΔΑΚΤΩΡ, ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ο Sean Baker κερδίζει τον «Χρυσό Φοίνικα» στο 77^ο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου των Καννών με τη νέα του ταινία, *Anora*, μια ιστορία αγάπης χωρίς αγάπη. Σε ένα σύγχρονο, αστικό κινηματογραφικό τοπίο, ο σκηνοθέτης αποδομεί το παραμύθι της Σταχτοπούτας, διερευνώντας την εσωτερική αναζήτηση της ταυτότητας.

Η Ανόρα ή Άνι (Mikekey Madison), όπως αυτοπροσδιορίζεται, είναι μια νεαρή σεξεργάτρια στην πολύβουη Νέα Υόρκη, που βιώνει μια καταπιεστική ρουτίνα γεμάτη ανικανοποίητες φιλοδοξίες. Με καταγωγή από το Ουζμπεκιστάν και με βαθιά ανάγκη να αποκοπεί από τις ρίζες της, καλείται ένα βράδυ να κάνει τη μεταφράστρια ενός νέου Ρώσου, γόνου μιας πάμπλουτης ολιγαρχικής οικογένειας, του Ιβάν (Mark Eidelstein). Ο τελευταίος, θέλοντας να πάει κόντρα στις διαταγές της οικογένειάς του και να γνωρίσει το «αμερικανικό όνειρο», προτείνει στην Άνι να ζήσει αποκλειστικά μαζί του για μια εβδομάδα και, σε ένα ξέφρενο ταξίδι στο Λας Βέγκας, της κάνει πρόταση γάμου. Αυτή, αν και ξαφνιάζεται, πολύ σύντομα δέχεται.

Ο Ιβάν ζει τη ζωή του στο έπακρο, υπολογίζει όμως «χωρίς τον ξενοδόχο». Οι γονείς του πληροφορούνται τα καθέκαστα και στέλνουν κάποια από τα πρωτοπαλικάρά τους να συνεντίσουν τον κανακάρη τους. Οι επιθυμίες τους, ωστόσο, δεν ικανοποιούνται και η κατάσταση ξεφεύγει από τον έλεγχό τους. Έτσι, αποφασίζουν να κατευθυνθούν με το ιδιωτικό τους τζετ από τη Μόσχα στη Νέα Υόρκη για να συνεφέρουν τον μονάκριβό τους. Στο σημείο αυτό η Ανόρα, αν και φαινομενικά έχει εμπειρία στους άντρες, συνειδητοποιεί ότι την «πάτησε» σαν πρωτάρα.

Σε μια κινηματογραφική απόδοση της ωμότητας της ταξικής και κοινωνικής πάλης, ο Baker προσθέτει κωμικοτραγικά στοιχεία για να αποδομήσει το παραμύθι της Σταχτοπούτας ή για να το ανασημασιοδοτήσει στη μοντέρνα του εκδοχή. Η Άνι γνωρίζει εν μέρει τι θα ακολουθήσει λόγω της ανώριμης συμπεριφοράς του Ιβάν, δεν πίστευε όμως ότι η «άμαξα» θα μετατρεπόταν σε «κολοκύθα» τόσο γρήγορα. Ένα κορίτσι με λάμπεις στα μαλλιά και θλιμμένο βλέμμα νιώθει ότι βρήκε τον άνθρωπο που θα της εκπληρώσει το παιδικό της όνειρο: ένα ταξίδι του μέλιτος στη Disney. Η Άνι όμως δεν είναι πριγκίπισσα και αυτό δεν είναι ένα ευτυχισμένο τέλος στο παραμύθι της.

Στην ταινία είναι έντονη μια αίσθηση ασφυκτικής απομόνωσης και ταυτόχρονα μια βαθιά ανάγκη για λύτρωση. Οι ηχητικές και χρωματικές παλέτες συνάδουν με τα συναισθήματα της πρωταγωνίστριας και τις εσωτερικές της συγκρούσεις, ενώ οι σεναριακοί συμβολισμοί προκαλούν τον προβληματισμό του θεατή. Ο Baker δημιουργεί έναν κινηματογραφικό στοχασμό με την *Anora*, κυνικό και γκροτέσκο ταυτόχρονα, που σαρώνει στις Κάννες.

Η μαρμάρινη πλάκα είναι αναρτημένη από καιρό, για να υπενθυμίζει στον περαστικό διαβάτη πως στο ίδιο σπίτι που γεννήθηκε και έζησε τα πρώτα παιδικά του χρόνια ο Παλαμάς είχε διαμείνει η Ιταλίδα συγγραφέας και δασκάλα Ματθίλδη Σεράο. Η Ματθίλδη γεννήθηκε το 1856, στο σπίτι που είχε νοικιάσει η οικογένειά της στην οδό Κορίνθου 241. Η ίδια έγινε γνωστή για το λογοτεχνικό και δημοσιογραφικό έργο της, δημοσιευμένο στα ιταλικά. Πώς βρέθηκε όμως η Ματθίλδη στην Πάτρα; Ο πατέρας της ήταν πολιτικός πρόσφυγας, εξόριστος από την Ιταλία, όταν ο επαναστατικός άνεμος του «ευρωπαϊκού 1848» ένωσε τους καρμπονάρους και τους γκαριμπαλτινούς στον αγώνα τους για την Ανεξαρτησία και την ενοποίηση της Ιταλίας. Μετά την ήττα τους και τον διωγμό τους, οι Ιταλοί εξόριστοι, μαζί με Ούγγρους και Πολωνούς, βρέθηκαν πρόσφυγες στο λιμάνι της Πάτρας. Στις εφημερίδες της εποχής διαβάζουμε πως διοργανώθηκαν έρανοι για ρούχα και συσσίτια, ενώ αρκετοί Πατρινοί δέχτηκαν να φιλοξενήσουν τους γείτονες επαναστάτες. Ο πατέρας της Ματθίλδης εγκαταστάθηκε στην Πάτρα τον Ιούλιο του 1849, ενώ το 1860 η οικογένεια Σεράο επέστρεψε στην Ιταλία και εγκαταστάθηκε στη Νάπολη. Στο ευρύτερο ελληνικό κοινό η Ματθίλδη Σεράο έγινε γνωστή από το βιβλίο της Ερωτικά Γράμματα, σε μετάφραση του Μιχαήλ Σ. Χ. Κόκκαλη, από τις εκδόσεις Άγκυρα. Σε ένα μελοδραματικό γράμμα χωρισμού, η συγγραφέας περιγράφει πόσο πολύ είχε συνδέσει τον έρωτά της προς τον Φραγκίσκο με τις συναντήσεις τους σε ένα μικρό σπίτι. Να στεγάστηκαν, άραγε, εκεί οι πατρινές αναμνήσεις της Ματθίλδης; Το σπίτι στην οδό Κορίνθου, πάντως, κι «ας του νοθέψανε το σχήμα και το χρώμα», όπως θα έγραφε αργότερα ο Παλαμάς, έχει να μας διηγηθεί ακόμα πολλές ιστορίες από τη «συγκατοίκηση» των δύο συγγραφέων.

